

Міністерство освіти і науки України
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління і бізнесу
ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Фінансів, обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

**на тему: «Доходи операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»:
облік та аналіз»**

ШИФР КРБ.ФОтаА.1.579-03.2.1

Здобувачки: _____ Івлєвої Д.А.

Керівник: _____ доц. Ступницька Т.М.

Кваліфікаційна робота допускається до захисту

Рішення кафедри від « 4 » червня 2026 р., протокол № 14.

Завідувач кафедри фінансів, обліку

та аудиту

_____ Наталія КУПРІНА

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ННІ – Навчально-науковий інститут економіки, управління і бізнесу ім. Г.Е.Вейнштейна

Кафедра – Фінансів, обліку та аудиту

Ступінь вищої освіти – перший (бакалавр)

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма – «Облік і аудит»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Зав. кафедри фінансів, обліку та аудиту

« ____ » _____ 2025 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧКИ

Івлєвої Діани Анатоліївни

-
1. Тема роботи: «Доходи операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»: облік та аналіз»

Затверджена наказом ОНТУ від 24 жовтня 2025 р. наказ № 579-03

2. Термін здачі здобувачем закінченої роботи 4 червня 2026 р.
3. Вихідні дані до роботи: Звітні дані про діяльність підприємства за два роки.

-
4. Перелік питань, які потрібно розробити: Сутність, значення та законодавча база обліку доходів операційної діяльності підприємства. Техніко-економічна характеристика підприємства та аналіз доходів операційної діяльності за два роки на ньому. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві та обліку доходів операційної діяльності на ньому. Висновки та пропозиції.

-
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) таблиць – 16, рисунків – 5.

6. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи, що стосуються їх:

Розділ	Консультант (вчене звання, П.І. п-Б)	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв

7. Дата видачі завдання **2 лютого 2026 р.**

Керівник _____ Ступницька Т.М.

Завдання прийняв до виконання _____ Івлєва Д.А.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1. <i>Розробка теоретичного розділу кваліфікаційної роботи</i>	2.02.26 - 10.03.26	
2. <i>Техніко-економічна характеристика підприємства та економічний аналіз за напрямом кваліфікаційної роботи за два роки</i>	11.03.26 - 11.04.26	
3. <i>Організація бухгалтерського обліку на підприємстві та обліку за напрямом кваліфікаційної роботи на ньому</i>	12.04.26 - 25.05.26	
4. <i>Оформлення кваліфікаційної роботи</i>	26.05.26 - 4.06.26	

Здобувачка вищої освіти _____ Івлєва Д.А.

Керівник роботи _____ Ступницька Т.М.

Несу відповідальність за ідентичність електронного та друкованого варіантів кваліфікаційної роботи, даю згоду на обробку персональних даних та не заперечую проти розміщення кваліфікаційної роботи на офіційних web-ресурсах ОНТУ.

Підтверджую, що в кваліфікаційній роботі відсутні порушення норм академічної доброчесності.

Здобувачка вищої освіти Івлєва Д.А. _____

АНОТАЦІЯ

кваліфікаційної роботи на тему: «Доходи операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»: облік та аналіз»

В кваліфікаційній роботі було проведено вивчення економічної сутності обліку доходів діяльності підприємства, також був здійснений їх аналіз та досліджений стан бухгалтерського обліку та обліку доходів операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК». Проведені в кваліфікаційній роботі дослідження були спрямовані на розробку певних пропозицій, щодо вдосконалення організації обліку операцій з обліку доходів діяльності.

Кваліфікаційна робота складається з трьох розділів. В першому розділі кваліфікаційної роботи було розглянуто економічну сутність обліку доходів операційної діяльності: визначено сутність та класифікацію доходів, їх форми, нормативно-правова база, завдання обліку та розглянуто бухгалтерський облік доходів операційної діяльності, а також відображення інформації щодо доходів операційної діяльності у фінансовій звітності підприємства. У другому розділі проведений аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності та аналіз доходів операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за два роки. В третьому розділі розглядається стан бухгалтерського обліку ТОВ «ДРУЖБА СВК» та облік доходів операційної діяльності на підприємстві.

У висновках вказуються результати проведеного дослідження питань обліку та аналізу доходів операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК», надано рекомендації та пропозиції, щодо удосконалення бухгалтерського обліку доходів операційної діяльності та позбавлення негативних явищ, що призведе до покращення діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Кваліфікаційна робота містить:

текстової частини	- 64 с.;
таблиць	- 16;
рисунків	- 5;
додатків	-1.

ЗМІСТ

	С.
Вступ	5
1. Економічна сутність обліку доходів операційної діяльності	8
1.1. Економічна сутність обліку доходів діяльності, їх класифікація	8
1.2. Завдання та нормативні документи з обліку доходів операційної діяльності	14
1.3. Методологія бухгалтерського обліку доходів операційної діяльності за національними стандартами	16
2. Економічний аналіз діяльності та аналіз доходів операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»	31
2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства	31
2.2. Аналіз доходів операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»	34
3. Стан бухгалтерського обліку та обліку доходів операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»	46
3.1. Характеристика бухгалтерського обліку на підприємстві	46
3.2. Облік доходів операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»	51
Висновки та пропозиції	58
Список використаних джерел	62
Додатки	65

ВСТУП

В умовах сучасної ринкової економіки, що характеризується високою мінливістю, фінансовою нестабільністю та жорсткою конкуренцією, забезпечення життєздатності будь-якого комерційного підприємства на пряму залежить від ефективності його операційної діяльності. Саме цей вид діяльності є базовим джерелом формування фінансових ресурсів підприємства, а доходи, отримані від реалізації продукції, робіт чи послуг, складають основу для покриття поточних витрат, виконання зобов'язань перед бюджетом, виплати заробітної плати та подальшого капітального розвитку бізнесу.

Для аграрного сектору України, у якому функціонує об'єкт дослідження – ТОВ «ДРУЖБА СВК», питання управління доходами є особливо важливим та актуальним. Сільськогосподарські підприємства змушені працювати в умовах високих ризиків: сезонності виробництва, суттєвої залежності від природно-кліматичних факторів, нестабільності закупівельних цін на зернові та технічні культури, а також постійного зростання вартості пально-мастильних матеріалів, добрив та логістики. За таких обставин керівництво підприємства не має права на управлінські помилки, всі операційні доходи повинні відображені в обліку та проаналізовані. Водночас в бухгалтерському обліку облік лише фіксуються факти минулих господарських операцій. Для пошуку та розкриття внутрішніх резервів збільшення доходів підприємства, облікову інформацію необхідно аналізувати. Комплексний аналіз динаміки, структури та факторів впливу на доходи операційної діяльності (обсягів реалізації, структури асортименту, рівня відпускних цін та якості продукції) дає змогу оцінити реальну ринкову позицію підприємства, виявити «вузькі місця» у збутовій політиці та розробити рекомендації щодо оптимізації фінансових результатів. Необхідність пошуку дієвих методологічних та практичних підходів до організації обліку й аналітичного забезпечення доходів від операційної діяльності в умовах специфіки аграрного бізнесу підтверджують актуальність кваліфікаційної роботи.

Метою кваліфікаційної роботи є розкриття питань, пов'язаних з бухгалтерським обліком та аналізом доходів операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК», а

також розробкою практичних рекомендацій щодо удосконалення їх обліку відповідно до діючого законодавства України.

Завданнями дослідження кваліфікаційної роботи є: вивчення питань економічної сутності доходів, розкриття їх поняття, класифікації та оцінки; розгляд нормативно-правових документів, які регулюють облік доходів операційної діяльності в Україні; вивчення методичних аспектів бухгалтерського обліку доходів операційної діяльності за національними стандартами України; аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за два роки; здійснення аналізу доходів операційної діяльності підприємства; вивчення стану організації обліку та обліку доходів операційної діяльності у ТОВ «ДРУЖБА СВК»; формування рекомендацій щодо покращення обліку та аналізу доходів операційної діяльності.

Об'єктом дослідження в даній кваліфікаційній роботі є доходи операційної діяльності, предметом дослідження – облік та аналіз доходів операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Теоретичною основою кваліфікаційної роботи послуговували роботи таких вчених як І.О. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, О.Г. Біла, О. Волкова, В.А. Дерій, Т. В. Гладких, Н.В. Гудзь, В.П. Грузінов, А. І. Кобилянська, М.Д. Корінько, Г.В. Нашкерська, Л.Г. Мельник, О.В. Лишиленко, Р.Е. Островерха, Н.М. Ткаченко, В. Сопко, В.Г. Савицька, Н.М. Шмиголь та ін.

Інформаційною базою дослідження є законодавчі акти України, національні стандарти бухгалтерського обліку, постанови Верховної Ради України, Кабінету Міністрів, наукові праці вітчизняних учених з питань обліку та аналізу доходів операційної діяльності, а також дані первинного, аналітичного і синтетичного обліку досліджуваного підприємства, річні звіти, дані статистичної звітності та довідкові матеріали.

Основні теоретичні та практичні результати дослідження доповідалися, отримали позитивну оцінку та були апробовані на: наукових конференціях – науковій конференції здобувачів вищої освіти ОНТУ (секція фінансів, обліку і аудиту) 26 березня 2026 р. м. Одеса; VIII всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Актуальні аспекти соціально-економічного розвитку України: погляд

молоді» 17 квітня 2026 р. м. Одеса; на науковому колоквиумі «Дослідження сучасних аспектів та інструментів: фінансів, банкінгу, фінансового обліку, аналізу та аудиту в системі управління діяльністю суб'єктів національної економіки» 17.04.2026 р. в рамках дослідження наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри фінансів, обліку та аудиту ОНТУ (Додаток А).

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел. В даній кваліфікаційній роботі розглянуті питання обліку та аналізу доходів операційної діяльності на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК».

1. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ОБЛІКУ ДОХОДІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Економічна сутність обліку доходів діяльності, їх класифікація

Фінансовий результат діяльності підприємства відіграє вирішальну роль у забезпеченні життєздатності бізнесу та розвитку державної інфраструктури. Сучасне ринкове середовище вимагає від суб'єктів господарювання жорсткого дотримання принципів самоокупності та самофінансування. Кінцевим вимірником успішності капіталу виступає прибуток або збиток, для обчислення якого необхідно зіставити доходи звітного періоду із витратами, що забезпечили їх отримання.

Економічна природа прибутку є багатоаспектною, оскільки він задовольняє інтереси різних суспільних груп:

- для споживачів прибутковість підприємства є ознакою якості, яка підтверджує, що клієнти задоволені його продукцією чи послугами й добровільно обирають саме цього контрагента;
- для держави інтерес полягає в отриманні податку на прибуток, який спрямовується на вирішення пріоритетних суспільних завдань;
- для самого підприємства пріоритетом є збільшення частки чистого прибутку, що залишається в його розпорядженні, адже ці кошти забезпечують капітальні інвестиції та розширення виробництва;
- для працівників прибуток є джерелом додаткового матеріального стимулювання (премій) та покращення соціально-побутових умов праці та життя;
- для власників (акціонерів) зростання прибутковості компанії гарантує збільшення дивідендних виплат та капіталізацію їх первісних інвестицій.

Для визначення фінансового результату діяльності підприємства за звітний період необхідно порівняти доходи звітного періоду і витрати, понесені для одержання цих доходів. Фінансовий результат розраховується за формулою (1.1):

$$\text{Фінансовий результат діяльності підприємства} \\ \text{(прибуток або збиток)} = \text{Доходи} - \text{Витрати} \quad (1.1)$$

За НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» доходи – збільшення економічних вигод у вигляді збільшення активів або зменшення зобов'язань, яке призводить до зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків власників) [3].

У процесі дослідження сутності доходів варто уточнити, що під «надходженням активів» не обов'язково слід розуміти їхнє фізичне, матеріальне отримання (наприклад, надходження живих грошей у касу чи на рахунок). Значно частіше дохід визнається в момент фіксації факту його зростання – під час нарахування дебіторської заборгованості покупців. Коли підприємство виставляє рахунок замовнику за реалізовану продукцію чи надані послуги, одночасно збільшується сума його чистих активів та власного капіталу на величину закладеного у дохід фінансового результату.

Проте операції із зобов'язаннями мають іншу економічну природу. Звичайне погашення боргів (наприклад, виплата коштів постачальникам) не призводить до зростання капіталу чи виникнення доходів; у цьому випадку просто зменшується валюта балансу, повертаючись до стану, який був до моменту отримання активів у борг, що повністю відповідає методологічним засадам визначення фінансових результатів, закріпленим у НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [3]. Коли підприємство бере щось у кредит, валюта балансу тимчасово зростає: збільшуються активи з одного боку і зобов'язання – з іншого.

Дохід та реальний приріст капіталу за зобов'язаннями виникають лише тоді, коли відбувається анулювання (скасування) їх визнання (наприклад, якщо закінчується строк позовної давності). Тоді отримані раніше активи переходять у категорію безкоштовно одержаних, а стаття зобов'язань у формі №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» трансформується у статтю доходів, збільшуючи таким чином власний капітал товариства за рахунок приросту чистих активів.

Отже, за нормами національних стандартів, доходом підприємства визнається збільшення економічних вигід у вигляді надходження нових активів (нарахування дебіторської заборгованості) або зменшення (списання) зобов'язань, що призводить до зростання власного капіталу, за винятком тих випадків, коли цей

капітал збільшується за рахунок додаткових внесків засновників та власників бізнесу.

Кінцевою метою функціонування будь-якого суб'єкта господарювання є отримання прибутку (доходу), який виступає головним інтегральним показником, що акумулює в собі результати всіх сторін його фінансово-виробничої діяльності.

Окрім того, що прибуток відображає підсумковий фінансовий результат та обсяг грошових накопичень підприємства, він є базовим джерелом фінансування його виробничого й соціального розвитку. Водночас податкові відрахування з прибутку становлять вагомую частку доходів державного бюджету. Це підтверджує, що доходи підприємства мають задовольняти не лише його внутрішні фінансові потреби, а й загальнодержавні інтереси – фінансування освіти, науки, охорони здоров'я, екологічних програм тощо.

У сучасній системі обліку та аналізу виділяють кілька рівнів формування прибутку:

- прибуток від реалізації продукції (прибуток основної операційної діяльності) – розраховується як різниця між чистим доходом від реалізації продукції (робіт, послуг) та її повною собівартістю;
- прибуток до оподаткування – формується шляхом коригування прибутку від реалізації на суму інших операційних та неопераційних доходів і витрат.

Варто зазначити, що неопераційні втрати (зокрема, сплачені штрафи, пені, неустойки чи списання безнадійної дебіторської заборгованості), як правило, є наслідком недоліків управління підприємством та порушення розрахунково-платіжної дисципліни, що призводить до суттєвого зменшення очікуваних доходів або навіть до збитковості.

Протягом звітного року підприємство здійснює розподіл отриманого фінансового результату. Після виконання зобов'язань перед бюджетом (сплати податку на прибуток) та фінансовими установами, формується чистий прибуток. Самі ці кошти, що залишаються у розпорядженні підприємства, спрямовуються на виплату дивідендів засновникам (акціонерам), формування резервного капіталу та фінансування фондів економічного стимулювання й розвитку.

Отже, позитивний фінансовий результат відіграє фундаментальну роль у забезпеченні стабільного функціонування підприємства в ринковому середовищі.

Залежно від джерел формування фінансових результатів, діяльність підприємства класифікують за основними видами, наведеними на рис. 1.1.

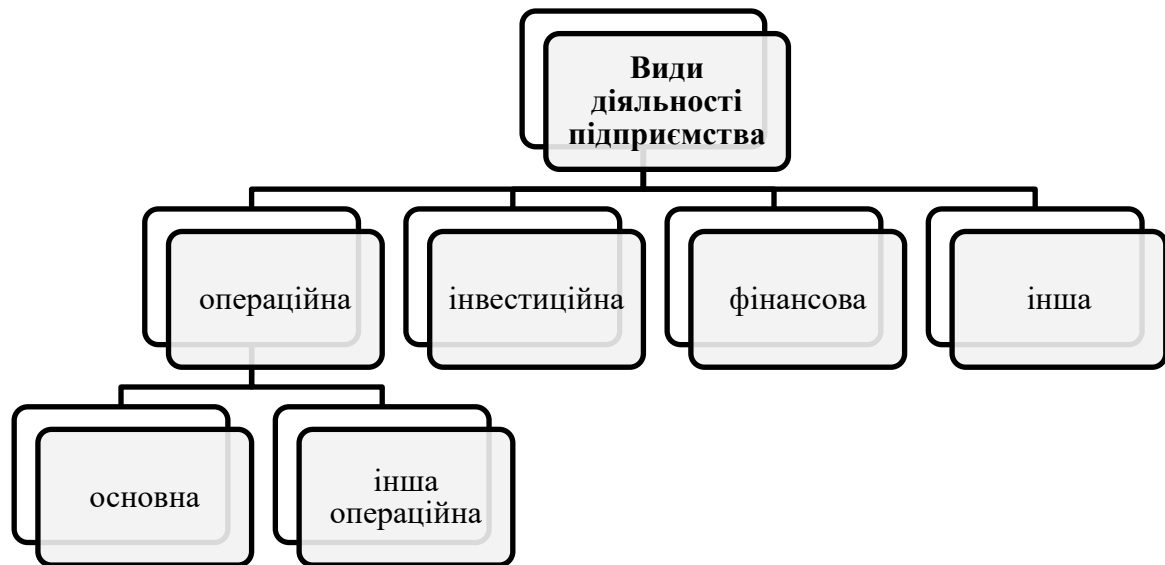

Рис. 1.1– Основні види діяльності підприємства*
* складено за даними [3,8]

За НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [3]:

– операційна діяльність – це основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, що не є інвестиційною або фінансовою діяльністю; до основної діяльності відносять операції, пов'язані з виробництвом або реалізацією продукції (товарів, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу;

– інша операційна діяльність це сукупність господарських операцій операційного циклу підприємства, які не пов'язані безпосередньо з його основною діяльністю (виробництвом та реалізацією головних видів продукції, робіт чи послуг), але забезпечують функціонування підприємства або виникають у процесі його поточної життєвості;

– інвестиційною діяльністю вважають придбання та реалізацію тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною

еквівалентів грошових коштів;

– під фінансовою діяльністю розуміють діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного і позикового капіталу підприємства.

Поняття «дохід» розглядалось у наукових працях багатьох вчених, таких як І.О. Бланк, Ф.Ф. Бутинець, О.Г. Біла, О. Волкова, В.А. Дерій, Т. В. Гладких, Н.В. Гудзь, В.П.Грузінов, А. І. Кобилянська, М.Д. Корінько, Г.В. Нашкерська, Л.Г. Мельник, О.В. Лишиленко, Р.Е. Островерха, Н.М. Ткаченко, В. Сопко, В.Г. Савицька, Н.М. Шмиголь та ін. Проте серед науковців відсутній єдиний підхід щодо сутності даного поняття. Підходи до визначення поняття «дохід» у працях сучасних науковців наведені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 – Визначення поняття «дохід» в за науковим підходом*

Автор	Визначення
Біла О.Г.	Грошові надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – це загальний дохід від основної діяльності підприємства, його внесок у валовий внутрішній продукт країни
Бутинець Ф.Ф.	Як економічна категорія дохід (виручка) є потоком грошових коштів та інших надходжень за певний період, отриманий від продажу продукції, товарів, робіт, послуг.
Волков О.	Дохід підприємства – це приріст суми грошей над їх витратами на спожиті в процесі виробництва засоби, який отримує підприємство від реалізації новоствореної вартості
Гладких Т.В.	Доходи – це збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників) за звітний період .
Грузінов В.П.	Дохід підприємства складається з виручки від реалізації продукції (робіт, послуг), основних засобів (зайвих) й іншого майна підприємства, а також з доходів від позареалізаційних операцій
Ткаченко Н.М.	Доходи – це збільшення економічних вигід у вигляді надходження активів або зменшення зобов'язань, які призводять до зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків власників)
Камінська Т.Г.	Доходами організації визнаються збільшення економічних вигід протягом звітного періоду внаслідок надходження активів і / або підвищення їх вартості, і / або зменшення зобов'язань, які приводять до збільшення капіталу організації, за винятком внесків власників
Кобилянська А. І.	Дохід є надходженням економічних вигід, які виникають у результаті діяльності підприємства у вигляді виручки від реалізації продукції (товарів, послуг), гонорарів, відсотків, дивідендів, тощо
Лишиленко О.В.	Дохід визначається під час збільшення активу або зменшення зобов'язань, що зумовлює зростання власного капіталу (крім зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена .

Автор	Визначення
Сопко В.	Дохід означає валовий приплив (надходження) економічної вигоди протягом звітного періоду, який виникає у процесі звичайної діяльності підприємства.
Шмиголь Н.М.	Доходами організації визнаються збільшення економічних вигод протягом звітного періоду внаслідок надходження активів і / або підвищення їх вартості, і / або зменшення зобов'язань, які приводять до збільшення капіталу організації, за винятком внесків власників

* складено за даними [11,12,15,17,22,25-27]

Результати порівняльного аналізу, наведені в табл. 1.2, свідчать, що трактування категорії «доходи» у працях сучасних науковців суттєво не відрізняється та повністю відповідає визначенню, наведеному у НП(С)БО 15 «Дохід».

Науково обґрунтована класифікація доходів є інструментом, який дозволяє деталізувати інформаційну базу підприємства, диференціювати надходження за видами діяльності та оцінити ефективність кожного напрямку господарювання. Узагальнену класифікацію доходів діяльності підприємства за різними аналітичними ознаками наведено в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2 – Класифікація доходів діяльності підприємства за різними аналітичними ознаками*

Аналітична ознака	Види доходів
За видами діяльності (відповідно до національних стандартів обліку)	– доходи операційної діяльності (основної та іншої);
	– доходи фінансової діяльності;
	– доходи інвестиційної діяльності.
За напрямками використання	– валовий дохід – загальна сума грошей чи інших цінностей, отримана підприємством від реалізації товарів та послуг, без вирахування витрат;
	– чистий дохід – кошти, які залишаються у розпорядженні підприємства після сплати податків, зборів, обов'язкових платежів та вирахування наданих знижок
За способом визначення обсягу	– сукупний дохід – загальна сума, отримана від продажу певної кількості одиниць продукції, товарів.
	– середній дохід – дохід, який припадає на одиницю реалізованої продукції;
	– граничний (маржинальний) дохід – додатковий приріст доходу, отриманий від продажу ще однієї, додаткової одиниці продукції
За ступенем регулярності	– постійні (регулярні) – доходи, які підприємство отримує регулярно від своєї основної роботи (продаж товарів, послуг);
	– тимчасові (випадкові): Одноразові надходження, що не мають системного характеру (продаж старого обладнання, отримання штрафів).

* складено за даними [26,28]

1.2. Завдання та нормативні документи з обліку доходів операційної діяльності

Основними завданнями організації обліку доходів операційної діяльності підприємства є:

- своєчасна та повна реєстрація первинних даних –забезпечення безперервного документування всіх фактів реалізації продукції, товарів, робіт і послуг (оформлення видаткових накладних, товарно-транспортних накладних, актів виконаних робіт) у момент їх здійснення;

- правильне визначення моменту виникнення доходу – організація облікового процесу відповідно до методу нарахування (згідно з критеріями НП(С)БО 15), тобто відображення доходу в момент переходу ризиків та контролю по продукції до покупця, незалежно від дати надходження грошових коштів;

- забезпечення точної класифікації та аналітики доходів - систематизація інформації за видами діяльності (доходи від реалізації готової продукції, товарів, робіт, послуг) та організація деталізованого аналітичного обліку за субрахунками рахунку 70 «Доходи від реалізації» в розрізі окремих номенклатурних груп та каналів збуту;

- контроль за правильністю ціноутворення та нарахування податків – забезпечення контролю за застосуванням затверджених відпускних цін, тарифів, наданням знижок, а також точним та своєчасним відображенням податкових зобов'язань з ПДВ (виписка та реєстрація податкових накладних) та інших вирахувань з доходу;

- моніторинг розрахункової дисципліни та дебіторської заборгованості – організація облікового контролю за станом розрахунків із покупцями, відстеження строків погашення боргів та недопущення перетворення поточної дебіторської заборгованості на безнадійну;

- відображення достовірної інформації для звітності та аналізу – забезпечення повної тотожності даних синтетичного й аналітичного обліку доходів для коректного заповнення форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та надання якісної інформаційної бази керівництву й аналітикам для

прийняття стратегічних рішень.

Для вирішення вище перелічених завдань та обліку доходів від операційної діяльності підприємства використовують наступні нормативні документи:

- Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» №996-XIV від 16.07.99 р. (зі змінами та доповненнями);
- Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV (зі змінами і доповненнями);
- Податковий кодекс України Кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. (зі змінами та доповненнями);
- Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджений наказом Міністерства фінансів України №73 від 07.02.2013 р. (зі змінами та доповненнями);
- Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 «Дохід» затверджений наказом Міністерства фінансів України №73 від 07.02.2013 р. (зі змінами та доповненнями);
- План рахунків бухгалтерського обліку підприємств, організацій та установ, затверджений наказом Міністерства фінансів України №291 від 30.11.99 р. (зі змінами та доповненнями);
- Інструкція про застосування «Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій» затвердженої Міністерством Фінансів України №291 від 30.11.1999р. (зі змінами та доповненнями);
- Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затв. наказом Міністерства фінансів України № 433 від 28.03.2013 р. (зі змінами та доповненнями);
- Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене приказом Міністерства фінансів України №88 від 24.05.95 р. (зі змінами та доповненнями).

Наведений перелік законодавчих актів не є вичерпним та за потреби може розширюватися іншими нормативними документами.

Основними нормативними документами, які, визначають методологічні засади відображення в обліковій системі підприємства доходів та фінансових результатів, є Національні положення (стандарти) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та 15 «Дохід». Дія цих стандартів поширюється на вітчизняні підприємства й організації всіх форм власності, окрім банківського та бюджетного секторів.

Водночас локальна організація облікового процесу та конкретизація облікових процедур щодо доходів регулюються внутрішнім розпорядчим документом підприємства – Наказом про облікову політику. Наявність у ньому деталізованого розділу, присвяченого доходам і результатам діяльності, є обов'язковою умовою для формування прозорості, методично обґрунтованої та адаптованої до специфіки підприємства інформаційної бази.

1.3. Методологія бухгалтерського обліку доходів операційної діяльності за національними стандартами

У вітчизняній системі обліку процес відображення доходів суворо регламентований. Відповідно до НП(С)БО 15 «Дохід», загальним правилом є те, що дохід визнається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком внесків засновників), за умови, що його оцінка може бути достовірно визначена [4]. Для визначення фінансового результату діяльності за звітній період необхідно дотримуватись принципів визнання доходів та витрат: нарахування та відповідності, періодичності. Принцип нарахування та відповідності доходів і витрат полягає в тому, що для визначення фінансового результату звітного періоду необхідно порівняти доходи звітного періоду з витратами, що були здійснені для отримання цих доходів. При цьому доходи і витрати відображаються в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності в момент їх виникнення, незалежно від дати надходження або сплати грошових коштів. Принцип періодичності надає можливість розподілити діяльність підприємства на певні періоди часу з метою складання фінансової звітності. Правильне застосування

вказаних принципів дає можливість достовірно визначити і порівняти суму доходів і відповідних витрат кожного звітного періоду.

Отже, згідно з П(С)БО 15, дохід визначається під час збільшення активу або зменшення зобов'язання, що зумовлює зростання власного капіталу (за винятком зростання капіталу за рахунок внесків учасників підприємства), за умови, що оцінка доходу може бути достовірно визначена.

Оцінка доходу відбувається у наступному порядку [4]:

- дохід, який підлягає отриманню або вже отриманий, відобразитися у сумі справедливої вартості активів, які отримані або підлягають отриманню;
- у випадку відстрочення платежу, внаслідок чого виникає різниця між справедливою вартістю та номінальною сумою коштів або їх еквівалентів, які підлягають отриманню за продукцію (товари, роботи, послуги та інші активи), така різниця визнається доходом у вигляді відсотків;
- за бартерними контрактами: за справедливою вартістю отриманих активів, робіт, послуг або тих, які підлягають отриманню, зменшеною або збільшеною відповідно на суму переданих або отриманих коштів та їх еквівалентів;

Якщо неможливо визначити справедливу вартість отриманих активів, робіт, послуг або таких, які підлягають отриманню, дохід визнається за справедливою вартістю переданих активів, робіт, послуг за бартерним контрактом.

Залежно від об'єкта операції, НП(С)БО 15 виділяє наступні критерії визнання [4]:

1. Принцип визнання доходу від реалізації продукції (товарів) – дохід від продажу товарів, готової продукції фіксується в обліку лише за одночасного виконання таких умов:

- покупцеві передано всі суттєві ризики й вигоди, пов'язані з правом власності на продукцію (товар, інший актив);
- підприємство більше не здійснює управління та контроль за реалізованою продукцією (товарами, іншими активами);
- сума доходу (виручки) може бути достовірно визначена;

- є впевненість, що в результаті операції відбудеться збільшення економічних вигід підприємства (очікується оплата);

- витрати, пов'язані з цією операцією, можуть бути достовірно оцінені.

2. Принцип визнання доходу, пов'язаного з наданням послуг – дохід, пов'язаний з наданням послуг, визнається виходячи із ступеня завершеності операції на дату балансу, якщо може бути достовірно оцінений результат такої операції. Це можливо за умов:

- можливості достовірної оцінки загального доходу;

- імовірності надходження економічних вигід від надання послуг;

- можливості достовірної оцінки ступеня завершеності послуги на дату балансу;

- можливості оцінки витрат, здійснених для надання послуги та необхідних для її завершення.

За НП(С)БО 15 «Дохід» не визнаються доходами такі надходження від інших осіб [4]:

- сума податку на додану вартість, акцизів, інших податків і обов'язкових платежів, що підлягають перерахуванню до бюджету й позабюджетних фондів;

- сума надходжень за договором комісії, агентським та іншим аналогічним договором на користь комітента, принципала тощо;

- сума попередньої оплати продукції (товарів, робіт, послуг);

- сума авансу в рахунок оплати продукції (товарів, робіт, послуг);

- сума завдатку під заставу або в погашення позики, якщо це передбачено відповідним договором;

- надходження, що належать іншим особам;

- надходження від первинного розміщення цінних паперів.

У процесі оцінювання доходів підприємства важливим є чітке розмежування двох його основних категорій: загального (валового) доходу та чистого доходу..

Валовий дохід - це економічна вигода, яку підприємство одержало (або має одержати) [4].

Чистий дохід - валовий дохід, зменшений на економічні елементи, які визначені законодавчо – суми, які надходять від третьої особи, податок на додану вартість, акциз, мито, надані знижки тощо [4].

Отже, реальним доходом підприємства є чистий дохід, який формується шляхом вирахування із загального доходу від реалізації суми наданих знижок, вартості повернутих товарів, а також непрямих податків і зборів, зокрема податку на додану вартість (ПДВ) та акцизного збору тощо.

Визнані доходи класифікуються в бухгалтерському обліку за видами діяльності, наведеними на рис. 1.1. за такими групами [3,4]:

- дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).
- чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).
- інші операційні доходи.
- фінансові доходи.
- інші доходи.

Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) – загальний дохід (виручка) від реалізації продукції, товарів, робіт або послуг без вирахування наданих знижок, повернення раніше проданих товарів та непрямих податків і зборів (податку на додану вартість, акцизного збору тощо) [4].

Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) визначається шляхом вирахування з доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо) та податків і зборів [3,4].

До складу інших операційних доходів включаються суми інших доходів від операційної діяльності підприємства, крім чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), зокрема: дохід від операційної оренди активів; дохід від операційних курсових різниць; відшкодування раніше списаних активів; дохід від роялті, відсотків, отриманих на залишки коштів на поточних рахунках в банках, дохід від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій), необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття тощо [4].

Класифікація доходів операційної діяльності в бухгалтерському обліку за такими групами, наведена на рис. 1.2.

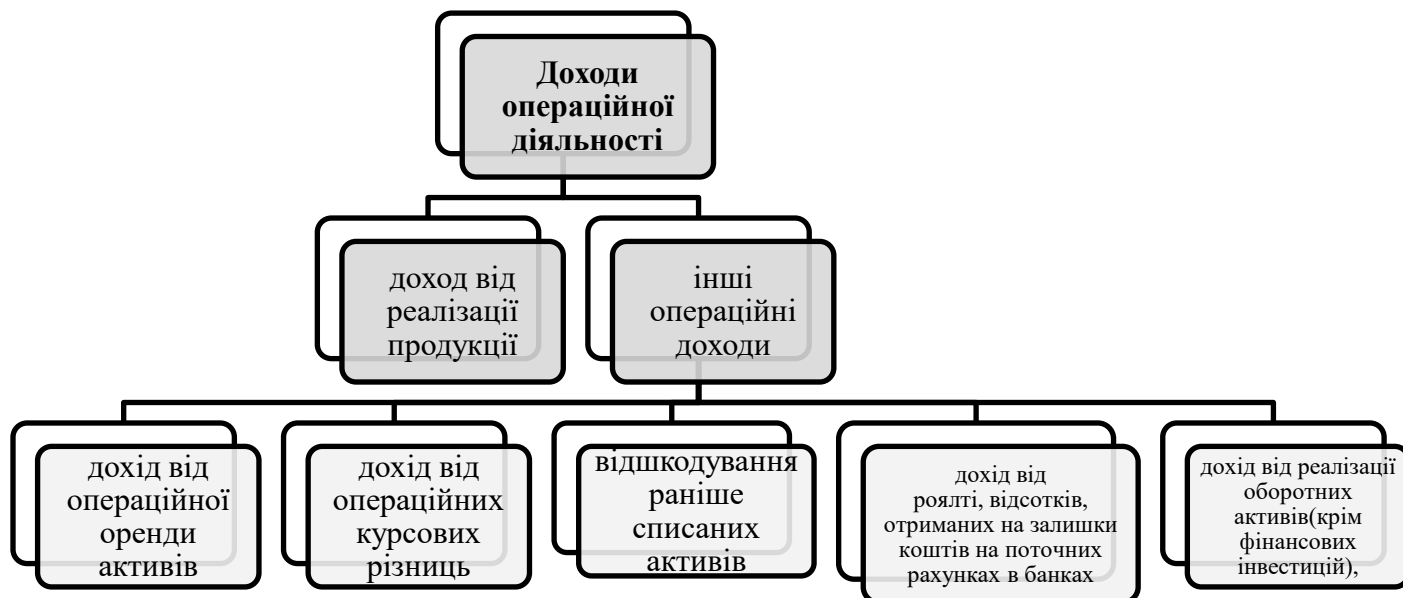

Рис. 1.2 – Класифікація доходів операційної діяльності в бухгалтерському обліку *
* складено за даними [3,4]

Визначений дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) не коригується на величину пов'язаної з ним сумнівної та безнадійної дебіторської заборгованості. Сума такої заборгованості визнається витратами підприємства згідно з Положенням (стандартом) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість». Доходом визнається сума зобов'язання, яке не підлягає погашенню.

Первинними документами з обліку доходів від реалізації є договори купівлі-продажу, рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні, платіжні вимоги, ПКО, виписки банку, акти виконаних робіт (наданих послуг), розрахунки (довідки) бухгалтерії.

Розрахункові документи вважаються пред'явленими покупцеві (замовникові) за умови, що це відбулося способом, передбаченим договором (якщо розрахунки здійснюються без участі установ банків), або після подання їх до установи банку (якщо розрахунки здійснюються через установи банків).

Для узагальнення даних про доходи від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг, доходи від страхової діяльності, а також суми знижок, наданих покупцям, та про інші вирахування з доходу Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291(зі змінами та доповненнями) призначено рахунок 70 «Доходи від реалізації».

Бухгалтерський облік доходів від реалізації ведеться щодо кожного об'єкту за відповідними групами, для яких відкривається окремий субрахунок. Перелік та характеристика субрахунків рахунку 70 «Доходи від реалізації» наведена в табл. 1.3.

Таблиця 1.3 – Перелік та характеристика субрахунків до рахунку 70 «Доходи від реалізації»*

Шифр	Назва	Характеристика
701	Дохід від реалізації готової продукції	призначений для узагальнення інформації про доходи від реалізації готової продукції
702	Дохід від реалізації товарів	підприємства торгівлі та інші організації використовують для узагальнення інформації про доходи від реалізації товарів
703	Дохід від реалізації робіт і послуг	використовують підприємства і організації, що виконують роботи і надають послуги, для узагальнення інформації про доходи від реалізації робіт і послуг, зокрема, дохід від орендних платежів за оренду об'єктів інвестиційної нерухомості, про результати зміни резервів незароблених премій
704	Вирахування з доходу	відображається по дебету сума наданих після дати реалізації знижок, вартість поверненої покупцями продукції та товарів, і інші суми, що підлягають вирахуванню з доходу
705	Перестраховання	підприємства, які є страховиками відповідно до Закону України «Про страхування», узагальнюють інформацію про частки страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) за договорами перестраховання.
706	Дохід процентний від фінансових послуг	призначений для узагальнення надавачами фінансових платіжних послуг, для яких надання таких послуг є основним видом діяльності, інформації про процентні доходи
707	Дохід комісійний від фінансових платіжних послуг	призначений для узагальнення надавачами фінансових платіжних послуг, для яких надання таких послуг є основним видом діяльності, інформації про комісійні доходи

* складено за даними [5,7]

За кредитом субрахунків 701-703 відображається збільшення (одержання) доходу, за дебетом - належна до сплати сума непрямих податків (акцизного збору,

податку на додану вартість та інших обов'язкових платежів, передбачених законодавством); результат операцій перестраховування (у кореспонденції з субрахунком 705 «Перестраховування»); результат зміни резервів незароблених премій (у страхових організаціях) та списання у порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати». Крім того, за дебетом субрахунку 703 «Доходи від реалізації робіт і послуг» щомісяця відображається списання сум з рахунку 76 «Страхові платежі» [7].

Для забезпечення управління та отримання більш деталізованої інформації з метою її аналітичної обробки бухгалтерський облік доходів від реалізації ведеться за наступними напрямками аналітики: видами (групами) продукції, товарів, робіт, послуг, регіонами збуту та/ або іншими напрямками, визначеними підприємством. Підприємство може самостійно розробляти додаткові субрахунки та аналітичні рахунки, виходячи зі специфіки діяльності, конкретних потреб, завдань управління й контролю.

Аналітичний облік доходів від реалізації організовується за видами продукції, товарів, робіт, послуг, регіонами збуту та/ або іншими напрямками, визначеними підприємством, тобто для забезпечення інформацією служби збуту підприємства, що має керувати цим процесом [7].

Типова кореспонденція рахунків з обліку доходів від реалізації наведена в табл.1.4).

Таблиця 1.4 – Типова кореспонденція рахунків з обліку доходів від реалізації *

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
1.Відображено суми, які не є доходом (підлягають виключенню з нього)	70 «Доходи від реалізації»	36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»
2.Проведено інші вирахування з доходу	70 «Доходи від реалізації»	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 68 «Розрахунки за іншими операціями»
3.Відображено суми податків і обов'язкових платежів, одержані у складі доходу від реалізації	70 «Доходи від реалізації»	64 «Розрахунки за податками й платежами»
4.Відображено надходження страхових платежів від страхувальника	70 «Доходи від реалізації»	76 «Страхові платежі»

Продовження табл 1.4

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
5.Віднесено на фінансові результати дохід від реалізації	70 «Доходи від реалізації»	791 «Результат операційної діяльності»
6.Визнано дохід на суму активів, переданих як внесок до статутного капіталу, або в обмін на довгострокові цінні папери (фінансові інвестиції)	14 «Довгострокові фінансові інвестиції»	70 «Доходи від реалізації»
7.Отримано основні засоби в обмін на неподібний актив	15 «Капітальні інвестиції»	70 «Доходи від реалізації»
8.Визнано дохід від реалізації на суму одержаних грошових коштів	30 «Готівка»	70 «Доходи від реалізації»
9.Визнано дохід від реалізації на суму одержаних у безготівковій формі грошових коштів	31 «Рахунки в банках»	70 «Доходи від реалізації»
10.Виставлено вексель на суму визнаного доходу від реалізації для забезпечення заборгованості покупцем	34 «Короткострокові векселі одержані»	70 «Доходи від реалізації»
11.Визнано дохід від реалізації продукції покупцям і замовникам на умовах відстрочки платежу	36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»	70 «Доходи від реалізації»
12.Визнано дохід від реалізації іншим дебіторам продукції, товарів, робіт, послуг	37 «Розрахунки з різними дебіторами»	70 «Доходи від реалізації»
13.Визнано дохід від погашення кредиторської заборгованості перед постачальниками та підрядниками шляхом реалізації	63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»	70 «Доходи від реалізації»
14.Визнано дохід від погашення заборгованості з оплати праці у натуральній формі	66 «Розрахунки з оплати праці»	70 «Доходи від реалізації»
15.Визнано дохід від реалізації різним контрагентам	68 «Розрахунки за іншими операціями»	70 «Доходи від реалізації»
16.Віднесено до складу доходу поточного періоду суми отриманої передоплати за періодичні видання (орендні платежі)	69 «Доходи майбутніх періодів»	70 «Доходи від реалізації»
17.Відображено суму списання сальдо субрахунку 705 «Перестраховання» на дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	705 «Перестраховання»	70 «Доходи від реалізації»
18.Списано на фінансові результати вирахування з доходу	791 «Результат операційної діяльності»	704 «Вирахування з доходу»
19.Відображено надходження страхових платежів від страхувальників у безготівковій формі	31 «Рахунки в банках»	76 «Страхові платежі»

Продовження табл. 1.4

Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
	Дебет	Кредит
20.Відображено надходження страхових платежів від страхувальників у готівковій формі	30 «Готівка»	76 «Страхові платежі»
21.Відображено заборгованість страхувальників зі сплати страхових платежів	36 «Розрахунки з покупцями та замовниками»	76 «Страхові платежі»
22.Відображено віднесення сум страхових платежів до складу доходів від реалізації робіт і послуг	76 «Страхові платежі»	703 «Дохід від реалізації робіт і послуг»

* складено за даними [7,16-18, 28]

Узагальнення даних за рахунком 70 «Доходи від реалізації» здійснюється згідно з Методичними рекомендаціями № 356, затвердженими наказом Мінфіну України від 29.12.2000 року (зі змінами та доповненнями), при журнально-ордерній формі обліку у журналі-ордері № 6, при автоматизованій формі – у відповідних машинограмах.

Отримання інших операційної доходів оформлюється такими первинними документами:

– отримання доходу від реалізації оборотних активів (зокрема, запасів) оформляється за допомогою накладної-вимоги на відпуск (внутрішнє переміщення), яка використовується для оформлення відпуску матеріалів зі складу безпосередньо покупцеві, у випадку, якщо запаси вивозяться транспортом підприємства або покупця – товарно-транспортною накладною та видатковою накладною, яка виписується бухгалтерією для фіксації переходу права власності та виникнення дебіторської заборгованості покупця;

– отримання доходу від операційної оренди активів оформляється договором операційної оренди, якій є юридичною основою для нарахування доходу, актом приймання-передачі основних засобів (в оренду), якій підтверджує, що об'єкт фізично передано орендарю та актом наданих послуг (актом виконаних робіт з оренди), що складається щомісячно (або згідно з умовами договору), та є підставою для нарахування доходу бухгалтером;

– отримання доходу від операційних курсових різниць оформляється бухгалтерською довідкою, в якій розраховується різниця курсів валют, фіксується сума та відображається бухгалтерське проведення Д-т 312 (362) К-т 714;

– отримані штрафи, пені, неустойки на підставі рішення суду або претензії, що визнана контрагентом та виписки банку, яка підтверджує фактичне надходження грошей на рахунок, оскільки такі доходи часто визнаються за фактом отримання, або на основі визнаної претензії;

– при оприбуткуванні лишків та безоплатно отриманих оборотних активів відображаються за даними інвентаризаційного опису (порівняльної відомості), в яких фіксують розбіжності між фактичною наявністю та даними обліку, протоколом інвентаризаційної комісії, яким затверджено рішення про оприбуткування лишків та актом оцінки майна, який складається комісією підприємства для визначення справедливої (ринкової) вартості виявлених лишків, за якою вони будуть зараховані на баланс підприємства.

Для узагальнення інформації про інші доходи від операційної діяльності підприємства у звітному періоді, крім доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій № 291(зі змінами та доповненнями) призначений пасивний рахунок 71 «Інший операційний дохід». За кредитом рахунку 71 «Інший операційний дохід» відображається збільшення (одержання) доходу, за дебетом - суми непрямих податків (податку на додану вартість, акцизного податку та інших зборів (обов'язкових платежів)) та списання в порядку закриття на рахунок 79 «Фінансові результати» [7].

Перелік та характеристика субрахунків рахунку 71 «Інший операційний дохід» наведена в табл. 1.5.

Таблиця 1.5 – Перелік та характеристика субрахунків до рахунку 71 «Інший операційний дохід»

Шифр	Назва субрахунку	Характеристика
710	Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю	Для узагальнення інформації про доходи від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю

Шифр	Назва субрахунку	Характеристика
711	Дохід від купівлі-продажу іноземної валюти	Для узагальнення інформації про доходи від купівлі-продажу іноземної валюти, зокрема додатна різниця між ціною купівлі-продажу іноземної валюти та її балансовою вартістю.
712	Дохід від реалізації інших оборотних активів	Для узагальнення інформації про доходи від реалізації оборотних активів (виробничих запасів, МШП тощо)
713	Дохід від операційної оренди активів	Для узагальнення інформації про доходи від оренди (крім фінансової) майна
714	Дохід від операційної курсової різниці	Для узагальнення інформації про доходи від курсових різниць за активами та зобов'язаннями підприємств.
715	Штрафи, пені, неустойки	Для узагальнення інформації про штрафи, пені, неустойки та інші санкції за порушення господарських договорів, які визнані боржником або щодо яких одержані рішення суду, арбітражного суду
716	Відшкодування раніше списаних активів	Для узагальнення інформації про суми відшкодування підприємству вартості раніше списаних активів
717	Дохід від списання кредиторської заборгованості	Для узагальнення інформації про доходи від списання кредиторської заборгованості, що виникла в ході операційного циклу
718	Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів	Для узагальнення інформації про доходи від безоплатно одержаних оборотних активів (окрім фінансових інвестицій) і доходи від цільового фінансування, пов'язаного з операційною діяльністю
719	Інші доходи від операційної діяльності	Для узагальнення інформації про інші операційні доходи від операційної діяльності, які не знайшли свого відображення на інших субрахунках рахунку 71 «Інший операційних дохід».

*складено за даними [5,7]

Типова кореспонденція рахунків з обліку інших операційних доходів наведена в табл. 1.6.

Таблиця 1.6 – Типова кореспонденція рахунків з обліку інших операційних доходів*

Зміст господарської операції	Первинний документ	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
Облік доходів від реалізації оборотних активів (субрахунок 712)			
1. Відображено дохід (виручку) від реалізації надлишків виробничих запасів (палива, добрив, запчастин)	Видаткова накладна, Товарно-транспортна накладна	361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями та замовниками»	712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів»
2. Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ від суми реалізованих запасів	Податкова накладна	712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів»	641/ПДВ «Розрахунки за податками»
3. Списано собівартість проданих виробничих запасів	Акт списання, Накладна-вимога	943 «Собівартість реалізованих виробничих запасів»	20 «Виробничі запаси» (201, 203, 207 тощо)

Зміст господарської операції	Первинний документ	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1. Нараховано щомісячний дохід від здачі в оренду основних засобів (техніки, складів)	Акт наданих послуг (оренди), Розрахунок бухгалтерії	361 «Розрахунки з покупцями та замовниками» або 377 «Розрахунки з іншими дебіторами»	713 «Дохід від операційної оренди активів»
2. Відображено ПДВ у складі орендної плати	Податкова накладна	713 «Дохід від операційної оренди активів»	641/ПДВ «Розрахунки за податками»
Облік операційних курсових різниць (субрахунок 714)			
1. Відображено позитивну курсову різницю за валютним рахунком або за заборгованістю іноземного покупця (при експорті зерна)	Бухгалтерська довідка-розрахунок	312 «Поточні рахунки в іноземній валюті» або 362 «Розрахунки з іноземними покупцями»	714 «Дохід від операційної курсової різниці»
Облік одержаних штрафів, пені, неустойок (субрахунок 715)			
1. Нараховано суму штрафних санкцій, які визнані контрагентом або присуджені судом за порушення умов договорів	Претензія (визнана), Рішення суду, Виписка банку	374 «Розрахунки за претензіями»	715 «Штрафи, пені, неустойки»
Облік безкоштовно отриманих оборотних активів (субрахунок 718)			
1. Оприбутковано безкоштовно отримані виробничі запаси, корми або МШП від сторонніх осіб	Накладна, Акт приймання-передачі, Акт оцінки	20 «Виробничі запаси», 22 «МШП»	718 «Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів»
Облік інших доходів від операційної діяльності (субрахунок 719)			
1. Оприбутковано лишки насіння, зерна чи солярки, виявлені під час інвентаризації на складах (току)	Інвентаризаційний опис, Протокол комісії, Акт оцінки	20 «Виробничі запаси», 27 «Продукція сільськогосподарського виробництва»	719 «Інші доходи від операційної діяльності»
2. Списано кредиторську заборгованість перед постачальниками, строк позовної давності якої минув	Акт інвентаризації розрахунків, Бухгалтерська довідка	631 «Розрахунки з вітчизняними постачальниками»	719 «Інші доходи від операційної діяльності»
Закриття рахунку доходів (в кінці звітної періоду)			
1. Списано чистий інший операційний дохід на фінансові результати підприємства	—	71 (711, 713, 714, 715, 718, 719)	791 «Результат операційної діяльності»

* складено за даними [7, 16-18, 28]

Віднесення інших операційних доходів на фінансовий результат від основної діяльності здійснюється на підставі розрахунку (довідки), оформленої працівником бухгалтерії.

Узагальнення інформації по рахунку 71 «Інший операційний дохід» здійснюється згідно з Методичними рекомендаціями № 356, затвердженими наказом

Мінфіну України від 29.12.2000 року (зі змінами та доповненнями), при журнально-ордерній формі обліку у журналі-ордері № 6, при автоматизованій формі – у відповідних машинограмах.

Інформація про доходи операційної діяльності відображається у формі №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», формі №3 «Звіт про рух грошових коштів» та формі №5 «Примітки до річної фінансової звітності» (табл. 1.7). Форми фінансової звітності складаються на основі Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності, затв. наказом Міністерства фінансів України № 433 від 28.03.2013 р. (зі змінами та доповненнями). У формі №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» розкривається інформація про доходи, витрати, прибутки, збитки та інший сукупний дохід підприємства за звітний період, у формі №3 «Звіт про рух грошових коштів» про суми надходжень та видатків грошових коштів підприємства, що виникають в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності протягом звітного періоду; у формі №5 «Примітки до річної фінансової звітності» розкривається більш детально інформація статей інших фінансових звітів, наводиться їх розшифровка та пояснення (розгорнутий аналіз активів, зобов'язань і капіталу підприємства).

Таблиця 1.7 – Відображення доходів операційної діяльності у формах фінансової звітності*

Форма звітності	Код рядка	Назва статті (рядка)	Інформація	Джерело даних (за рахунками обліку)
Форма №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»	2000	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Відображається дохід від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (у т.ч. платежі від оренди об'єктів інвестиційної нерухомості) за вирахуванням наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та податків і зборів	кредитовий оборот за рахунками 701, 702, 703 за вирахуванням дебетового обороту за цими ж рахунками (в частині ПДВ: Д-т 701, 702, 703 К-т 641)
	2120**	Інші операційні доходи	Включаються всі доходи від іншої операційної діяльності:	Кредитовий оборот рахунку 71 (711-719)

Форма звітності	Код рядка	Назва статті (рядка)	Інформація	Джерело даних (за рахунками обліку)
			дохід від операційної оренди активів; дохід від операційних курсових різниць; відшкодування раніше списаних активів; дохід від роялті, відсотків, отриманих на залишки коштів на поточних рахунках в банках, дохід від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій), необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття, дохід від списання кредиторської заборгованості, одержані штрафи, пені, неустойки тощо. (показник наводиться без ПДВ)	за вирахуванням дебетового обороту рахунку 71 (в частині нарахованого ПДВ: Д-т 711,713 К-т 641)
форма №3 «Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)»	3000	Надходження від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	Грошові надходження від основної діяльності, тобто від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), платежів за оренду інвестиційної нерухомості з урахуванням відповідних вирахувань з доходу –податок на додану вартість, акцизний податок, інші вирахування з доходу (показник наводиться разом з ПДВ)	Кореспонденція: Д-т 311, 301 К-т 361, 681
	3040	Інші надходження від операційної діяльності	Відображаються інші надходження грошових коштів від операційної діяльності, для відображення яких за ознаками суттєвості не можна було виділити окрему статтю, або не включені до попередніх статей звіту про рух грошових коштів у результаті операційної діяльності, зокрема від реалізації оборотних активів, надходження від діяльності обслуговуючих господарств тощо.	Кореспонденція: Д-т 311, 301 К-т 377, 374, 715 тощо
форма №5 «Примітки до річної фінансової звітності»	1140 (розділ V)	Інші операційні доходи	Здійснюється детальна аналітична розшифровка суми, яка вказана одним рядком у формі № 2 , ряд. 2120 (показник наводиться без ПДВ)	Обороти за конкретними субрахунками: 711, 712, 713, 714, 715, 719 за вирахуванням ПДВ.

* складено за даними [3,8]

** Згідно методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності, затв. наказом Міністерства фінансів України № 433 від 28.03.2013 р. (зі змінами та доповненнями) до статті 2120 «Інші операційні доходи» можуть наводитись додаткові статті (до розрахунків приймається загальна сума інших операційних доходів) [8]:

– «Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю», в якій відображається дохід від зміни вартості всіх активів (фінансових інструментів, інвестиційної нерухомості, біологічних активів та інших), які оцінюються за справедливою вартістю. Підприємства, основною діяльністю яких є торгівля цінними паперами, у цій статті відображають дохід від зміни вартості фінансових інструментів, які оцінюються за справедливою вартістю.

– «Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції», в якій відображається дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції, одержаних унаслідок сільськогосподарської діяльності.

Показник за рядком 2120 «Інші операційні доходи» форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» повинен збігатися із сумою рядка 1140 у розділі V «Доходи та витрати» форми № 5 «Примітки до річної фінансової звітності». Водночас показники форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» формуються за методом нарахування, тоді як операційні доходи у формі № 3 «Звіт про рух грошових коштів» відображаються за касовим методом.

2. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ТА АНАЛІЗ ДОХОДІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ ДРУЖБА СВК»

2.1. Техніко-економічна характеристика підприємства

ТОВ «ДРУЖБА СВК» розташоване за адресою с. Камчик, Білгород-Дністровського району, Одеської області. У 1947 році на території села Зоря, розташованого у Саратському районі Одеської області, було створено три колективних господарства: колгосп ім. Ф. Енгельса, колгосп ім. К. Маркса, колгосп «Іскра». Основними видами діяльності колгоспів були рослинництво та тваринництво. Розводили, головним чином, велику рогату худобу, вівці, свиней та птицю. Ведуче місце у рослинництві займало вирощування зернових культур. Таким чином на території села Зоря було сформовано колективне господарство «Дружба». У розпорядженні господарства були обширі та просторі земельні угіддя. В той час у господарстві склався зерно-тваринницький напрям діяльності. Рослинництво приносило врожай зернових культур, кормів, а також овочів та картоплі. Ще поширились садівництво та виноградарство. Основною метою тваринництва було виробництво молока та м'яса. У 2000 році згідно Закону України «Про колективну власність в Україні» підприємство було знов реорганізовано у сільськогосподарський виробничий кооператив – СВК «Дружба».

Вищим органом управління ТОВ «ДРУЖБА СВК» є Загальні збори членів Кооперативу. Виконавчий орган – Правління Кооперативу на чолі з Головою Кооперативу. Контролюючий орган – Ревізійна комісія.

Продукція, що вироблена на усіх ділянках товариства призначена як для реалізації, так й для власного використання. Покупцями продукції є населення села Зоря та навколо розташованих населених пунктів. Продукція реалізується напряму, тобто безпосередньо з самих бригад, а також через мережу магазинів. На балансі Кооперативу знаходяться чотири продовольчих магазини, кафе «Камчія», бар «Камчія». Більша частина продукції – це зернові та масляні культури, м'ясо та м'ясні вироби – реалізуються приватним підприємцям, які приїжджають з усієї України. Частіше з Одеси, Білгород-Дністровського та інших населених пунктів Одеської області, а також Київської, Харківської, Полтавської та

багатьох інших областей.

Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2023-2024 рр., наведені табл.2.1.

Таблиця 2.1 – Основні фінансово-економічні показники діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за 2023-2024 рр.

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Обсяг продукції в натуральному виразі, т	816,3	996,4	180,1	22,1
2. Обсяг продукції без ПДВ та акцизного збору*, тис. грн				
– у діючих оптових цінах	17855,5	21851,4	3995,9	22,4
– у порівнянних оптових цінах	16762,3	21851,4	5089,1	30,4
3. Середня оптова ціна за 1 тону продукції, грн	21873,7	21930,35	56,65	0,26
4. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	189207	251006	61799	32,7
5. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	150458	148078	-2380	-1,58
6. Адміністративні витрати, тис. грн	6715	8397	1682	25,05
7. Витрати на збут, тис. грн	7168	9059	1891	26,38
8. Валовий прибуток, тис. грн	38749	102928	64179	в 1,7 р
9. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн	164341	165534	1193	0,73
10. Витрати на 1 гривню реалізованої продукції, коп.	87	66	-21	-24,1
11. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн в тому числі:	25130	96914	71784	в 2,9р
- від основної операційної діяльності	24866	85472	60606	в 2,4р
- від іншої операційної діяльності	2577	14056	11479	в 4,5р
- від фінансової діяльності	-2091	-2603	-512	24,49
- від іншої діяльності	-222	-11	211	-95,05
12. Податок на прибуток, тис. грн	–	–	–	–
13. Чистий прибуток, тис. грн	25130	96914	71784	285,65
14. Матеріальні витрати, тис. грн	111851	130693	18842	16,85
15. Матеріаловіддача, грн/грн	0,16	0,17	0,01	4,38
16. Матеріаломісткість продукції, грн	6,26	5,98	-0,28	-4,52
17. Середня облікова кількість працівників підприємства, осіб	127	124	-3	-2,4
18. Продуктивність праці одного працівника підприємства, грн/особу	131986,6	176221,0	44234,4	33,51
19. Фонд оплати праці працівників підприємства, тис. грн	19183	24457	5274	27,49
20. Середня річна заробітна плата одного працівника підприємства, грн	151047,24	197233,87	46186,63	30,58
21. Середня річна вартість основних засобів підприємства, тис. грн	135716,5	152315,5	16599	12,23
22. Фондовіддача, грн/грн	0,12	0,14	0,02	16,7
23. Фондорентабельність, %	18,51	63,63	45,11	x
24. Середня річна вартість оборотних активів, тис. грн	232202	285609,5	53407,5	23,0
25. Коефіцієнт оборотності оборотних активів	0,81	0,88	0,07	8,64

Продовження табл. 2.1

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
26. Рентабельність продукції, %	20,48	41,01	20,53	х
27. Рентабельність виробництва, %	6,83	22,13	15,3	х
28. Середня річна сума дебіторської заборгованості	7624,5	13298	5673,5	74,41
29. Середня річна сума кредиторської заборгованості	6205	5825,5	-379,5	-6,12
30. Коефіцієнти ліквідності балансу				
- коефіцієнт поточної ліквідності	18,29	69,59	44,3	х
- коефіцієнт швидкої ліквідності	7,92	28,56	20,64	х
- коефіцієнт абсолютної ліквідності	7,17	25,39	18,22	х

*розраховано за даними форм фінансової та статистичної звітності підприємства

Аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» (табл. 2.1) свідчить про стійку динаміку покращення результативності його функціонування протягом 2023–2024 років.

У звітному періоді спостерігається зростання обсягів виробництва продукції: у натуральних виразах на 22,1%, у діючих цінах – на 22,4%, а в порівнянних цінах – на 30,4%. Повна собівартість реалізованої продукції незначно збільшилась на 0,73%. Цей приріст відбувся переважно через збільшення управлінських витрат: витрати на збут зросли на 26,38%, адміністративні витрати – на 25,05%, водночас виробнича собівартість реалізованої продукції зменшилась на 1,58%, що дозволило зменшити рівень витрат на одну гривню реалізованої продукції на 21 коп. або на 24,1%.

Позитивні зміни у структурі витрат та доходів забезпечили збільшення фінансового результату до оподаткування – прибутку у 2,9 разів, що відбулось за рахунок збільшення прибутку від основної операційної діяльності в 2,4 рази, від іншої операційної діяльності – в 4,5 рази. Додатковий позитивний вплив мало скорочення збитку від іншої діяльності на 95,05%, тоді як негативний – здійснило збільшення збитку від фінансової діяльності на 24,49%. Як наслідок, чистий прибуток ТОВ «ДРУЖБА СВК» збільшився у 2,9 раз.

Впродовж досліджуваного періоду відбулось суттєве підвищення віддачі від використання наявного ресурсного потенціалу ТОВ «ДРУЖБА СВК»:

– ефективності використання основних засобів, про що свідчить збільшення фондівіддачі на 0,02 грн або на 16,7%,

– трудових ресурсів, про що свідчить збільшення продуктивності праці одного підприємства на 44234,4 грн. або на 31,51%,

– несуттєво покращилось використання матеріальних ресурсів та оборотних коштів, про що свідчить зростання матеріаловіддачі на 4,38 % коефіцієнту оборотності на 0,07 оборотів.

Впродовж досліджуваного періоду відбулось збільшення показників рентабельності: рентабельності продукції – на 20,53 % п., рентабельності виробництва – на 15,3 % п., фондорентабельності – на 45,11 % п., що позитивно характеризує результати діяльності підприємства.

Попри суттєве збільшення дебіторської заборгованості на 74,41%, підприємство скоротило залежність від зовнішніх кредиторів, зменшивши кредиторську заборгованість на 6,12%. Коефіцієнти ліквідності балансу суттєво перевищують нормативні значення, що гарантує високу фінансову стійкість ТОВ «ДРУЖБА СВК» та його здатність своєчасно розраховуватися за поточними зобов'язаннями.

2.2. Аналіз доходів операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»

В умовах ринкової економіки операційна діяльність (виробництво та реалізація продукції, робіт, послуг) є головним джерелом існування будь-якого комерційного підприємства. Доходи від цього виду діяльності формують фінансову основу підприємства, забезпечуючи покриття його поточних витрат, виконання зобов'язань перед бюджетом і контрагентами, а також капіталізацію бізнесу.

Аналіз доходів операційної діяльності підприємства має велике значення в системі загальної оцінки роботи підприємства – він дозволяє оцінити ринкову позицію підприємства – зростання доходів у динаміці свідчить про затребуваність продукції підприємства та ефективність його збутової політики. Величина фінансового результату діяльності підприємства може бути як позитивною (прибутком), так й негативною (збитком) та безпосередньо залежить від отриманого доходу, тому без детального дослідження структури та чинників формування

доходів неможливо оптимізувати кінцевий фінансовий результат діяльності підприємства. Постійне збільшення доходів операційної діяльності гарантує стійку платоспроможність підприємства, знижуючи таким чином, залежність від зовнішніх кредиторів та забезпечує таким чином фінансову стійкість підприємства.

Задачами аналізу доходів операційної діяльності підприємства є:

- оцінка стану та динаміки доходів підприємства;
- структурний аналіз – оцінка частки доходів за видами діяльності в загальній величині доходів які підприємство здійснює в процесі діяльності, та їх динаміки;
- факторний аналіз – визначення впливу цін та обсягів продукції на загальний дохід;
- пошук резервів зростання – виявлення можливостей максимізації доходів.

Доходами операційної діяльності підприємства є дохід від реалізації продукції та доходи від іншої операційної діяльності. Головним джерелом грошових надходжень від операційної діяльності є грошові кошти, отримані від покупців і замовників.

До чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) відноситься дохід, що визначається шляхом вирахування з доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг (у тому числі платежів від оренди об'єктів інвестиційної нерухомості) наданих знижок, вартості повернутих раніше проданих товарів, доходів, що за договорами належать комітентам (принципалам тощо), та податків і зборів [8].

До інших операційних доходів належать суми інших доходів від операційної діяльності підприємства, крім чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг): дохід від операційної оренди активів; дохід від операційних курсових різниць; відшкодування раніше списаних активів; дохід від роялті, відсотків, отриманих на залишки коштів на поточних рахунках в банках, дохід від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій), необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття, дохід від списання кредиторської заборгованості, одержані штрафи, пені, неустойки тощо [8].

Величина доходу від реалізації продукції, за інших однакових умов, залежить від виробничих, комерційних, фінансових чинників.

До групи виробничих чинників, які безпосередньо координують доходність підприємства, належать обсяги і ритмічність випуску продукції, а також рівень науково-технічного, сировинного та організаційного забезпечення підприємства. Аналітичне вивчення даної групи чинників включає такі напрями: параметри виробництва, асортиментна структура та якісні критерії продукції. Кількість реалізованої продукції прямо впливає на величину доходу, та, в свою чергу залежить від обсягу виробництва товарної продукції і зміни величини залишків нералізованої продукції на початок і кінець звітної періоду. Зростання в загальному обсязі реалізованої продукції частки продукції з більш високою ціною збільшує величину доходу, і навпаки – зміна асортименту на користь дешевої продукції призводить до його скорочення.

До комерційних чинників належить насамперед якість маркетингової діяльності підприємства, адже саме від неї залежить підсумковий дохід від реалізації продукції чи наданих послуг. До цієї групи чинників варто виділити:

- якість роботи внутрішніх служб підприємства (відділу збуту, маркетингу, бухгалтерії та планово-економічного відділу) – ефективність їх роботи проявляється у вмінні грамотне укладати господарські договори, детально досліджувати поточну й перспективну кон'юнктуру ринку, вчасно реагувати на зміну попиту через гнучке ціноутворення та забезпечувати чітку організацію всього процесу продажів;

- дотримання розрахункової дисципліни, що передбачає повне та своєчасне виконання всіх умов договорів як перед постачальниками матеріальних ресурсів, так і перед покупцями готової продукції.

Дослідження фінансових чинників дозволяє деталізувати їх за кількома напрямками:

- по-перше, оцінюються затверджені форми розрахунків, які можуть фіксуватися безпосередньо в угодах або коригуватися оперативно залежно від ситуації;

– по-друге, аналізується система цінового регулювання, що дозволяє гнучко реагувати на ринковий попит, крім того, важливе значення має залучення зовнішніх кредитних ресурсів для фінансування операційних процесів, а також застосування штрафних санкцій до порушників договірних обов'язків;

– завершальним, але вкрай важливим елементом цієї групи є впровадження ефективних механізмів моніторингу та стягнення дебіторської заборгованості з метою запобігання заморожуванню оборотних коштів підприємства.

Рівень сформованих відпускних цін виступає одним із важливих факторів, що визначають величину отриманого доходу від реалізації. Методика встановлення ціни завжди підпорядкована глобальній ринковій стратегії підприємства. Якщо ринок перебуває у стані кризи чи перенасичення, головною метою стає виживання, що змушує підприємство демпінгувати й розраховувати на еластичність попиту. А коли підприємство прагне максимізувати прибуток, воно балансує між можливими обсягами збуту та собівартістю, шукаючи їх точку їх оптимального співвідношення. Крім того, цінова політика може бути спрямована на лідерство: або через низькі ціни для максимального охоплення сегменту ринку, або через преміальне ціноутворення, коли висока ціна підкреслює бездоганну якість товарів та компенсує витрати на інновації.

Аналіз доходів операційної діяльності підприємства проводиться за етапами, наведеними на рис. 2.1.

Джерелами інформації для проведення аналізу доходів операційної діяльності підприємства є дані форм фінансової звітності підприємства: форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

В процесі аналізу використовують методи горизонтального та вертикального аналізу, прийом абсолютних та відносних величин, метод ланцюгових підстановок.

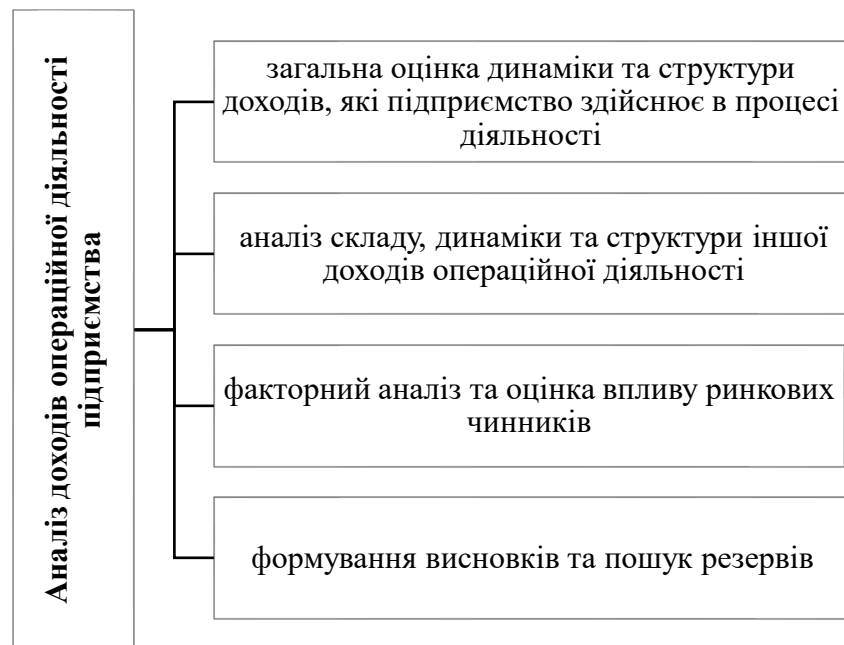

Рис. 2.1 – Етапи аналізу доходів операційної діяльності підприємства*
*складено за даними [21,23]

Перший етап аналізу доходів діяльності – загальна оцінка доходів, які підприємство здійснює в процесі діяльності, здійснюють підставі даних форм № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.2. На даному етапі проводиться загальна оцінка доходів, за допомогою розрахунку абсолютного відхилення як загальної суми доходів діяльності так й їх складових за досліджуваний період (горизонтальний аналіз) та розрахунок частки доходів за видами діяльності у загальній суми доходів та її динаміка (вертикальний аналіз).

Таблиця 2.2 – Загальна оцінка динаміки та структури доходів діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Показники	Код рядка ф. №2	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
		Сума, тис.грн.	Структура, %	Сума, тис.грн.	Структура, %	Сума, тис.грн.	% пунктів
Операційна діяльність							
1.Чистий дохід від реалізації продукції	2000	189207	97,2	251006	93,63	61799	-3,57
2.Інші операційні доходи	2120	5434	2,8	16983	6,33	11549	3,53
3.Всього доходи операційної діяльності	x	194641	100	267989	99,96	73348	x

Показники	Код рядка ф. №2	Попередній рік		Звітний рік		Відхилення	
		Сума, тис.грн.	Структура,%	Сума, тис.грн.	Структура,%	Сума, тис.грн.	% пунктів
Інвестиційна, фінансова та інша діяльність							
1. Дохід від участі в капіталі	2200	-	-	-	-		
2. Інші фінансові доходи	2220	-	-	97	0,04	97	0,04
3. Інші доходи	2240	-	-	-			
Всього доходів	х	-	-	97	0,04	97	0,04
Разом по підприємству	х	194641	100	268086	100	73445	х

*розраховано за даними форм фінансової звітності підприємства та [10]

З табл. 2.2 видно, що загальна сума доходів підприємства в звітному році порівняно з попереднім збільшилась на 73445 тис. грн., що відбулось переважно за рахунок збільшення доходів від операційної діяльності на 73348 тис. грн., додатковий позитивний вплив мало збільшення доходів від фінансової діяльності на 97 тис. грн. Доходи від операційної діяльності збільшились завдяки росту чистого доходу від реалізації продукції на 61799 тис.грн. та інших операційних доходів на 11549 тис.грн.

Доходи ТОВ «ДРУЖБА СВК» попереднього року формувались виключно за рахунок доходів від операційної діяльності (частка чистого доходу від реалізації продукції склала 97,2%, а інших операційних доходів – 2,8%). В структурі доходів підприємства звітного року відбулись наступні зміни: зменшилась частка доходів від операційної діяльності до 99,96% або на 0,04%п. від загальної величини доходів та підприємство отримало інші фінансові доходи у розмірі 97 тис.грн., частка яких склала 0,04%.

Другим етапом аналізу є аналіз складу, динаміки та структури доходів іншої операційної діяльності, який здійснюють підставі даних форми №5 «Примітки до річної фінансової звітності» за допомогою табл. 2.3.

З табл. 2.3 видно, що доходи від іншої операційної діяльності підприємства на початок звітного року порівняно з кінцем року збільшились на 11549 тис. грн. або в 2,1 р.

Таблиця 2.3 – Аналіз складу, динаміки та структури інших операційних доходів ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Показники	Абсолютна величина		Питома вага, %		Відхилення			
	на початок звітного року	на кінець звітного року	на початок звітного року	на кінець звітного року	абсолютне	питомої ваги	в % до величини на початок звітного року	в % до величини зміни інших операційних доходів
Інші операційні доходи, тис. грн., в т.ч.	5434	16983	100,0	100,0	11549	x	в 2,1 р	100,0
– операційна оренда активів	–	–	–	–	–	–	–	–
– операційна курсова різниця	2060	7497	37,9	44,1	5437	6,2	в 2,6 р	47,1
– реалізація інших оборотних активів	2737	3531	50,4	20,8	794	-29,6	29,0	6,9
– штрафи, пені, неустойки	–	–	–	–	–	–	–	–
– утримання об'єктів житлово-комунального і соціально-культурного призначення	–	–	–	–	–	–	–	–
– інші операційні доходи	637	5955	11,7	35,1	5318	23,4	в 8,4	46,0

*розраховано за даними форм фінансової звітності підприємства та [10]

Це відбулось за рахунок збільшення доходів від операційних курсових різниць – на 5437 тис. грн. або в 2,6 р., інших операційних доходів на 5318 тис. грн. або в 8,4 р., доходів від реалізації інших оборотних активів – на 794 тис. грн. або на 29,0%. Доходи від іншої операційної діяльності початок на звітний рік формувались за рахунок доходів від реалізації інших оборотних активів – 50,4 %, доходів від операційної курсової різниці – 37,9% та інших операційних доходів – 82,0%. На кінець звітного року відбулись наступні зміни в структурі доходів від іншої операційної діяльності: зменшилась частка доходів від реалізації інших оборотних активів на 29,6 %п. та збільшилась частка інших операційних доходів на 23,4%п. та доходів від операційної курсової різниці на 6,2%п.

Наступним етапом аналізу діяльності доходів операційної діяльності є факторний аналіз та оцінка впливу ринкових чинників. Застосовуються методи ла-

нцюгових підстановок, абсолютних або відносних різниць. Аналіз впливу структури на вартість виробленої продукції способом середніх цін проводиться за допомогою табл.2.4 та дозволяє визначити вплив виробничих чинників на величина доходу від реалізації продукції.

Таблиця 2.4 – Вплив структури на вартість виробленої продукції способом середніх цін*

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення		
			Всього	В т.ч. за рахунок	
				Кількості продукції	Структури
1.Обсяг виробленої продукції у порівняних цінах, тис.грн	16353,5	21865,1	5511,6	3608,1	1903,5
2.Кількість виробленої продукції, тонн	816,3	996,4	180,1	3608,1	х
3.Середня оптова ціна, грн./т	20033,7	21944,1	1910,4	х	1903,5

*розраховано за даними форм фінансової та статистичної звітності підприємства та [10]

З таблиці 2.4 видно, що в звітному році порівняно з попереднім відбулось збільшення обсягу продукції у порівняних цінах на 5511,6 тис.грн., за рахунок впливу наступних чинників:

- збільшення обсягу виробництва у натуральному виразі на 180,1 т забезпечило приріст обсягу продукції в порівняних цінах на 3608,1 тис.грн;
- збільшення середньої оптової ціни на 1910,4 грн за тонну забезпечило додаткове збільшення обсягу продукції на 1903,5 тис.грн.

Таким чином, звітному році діяльність підприємства характеризується суттєвим покращенням виробничих результатів, що підтверджується зростанням обсягу виробленої продукції у порівнянних цінах на 5511,6 тис.грн, та є вагомим показником розвитку підприємства та свідчить про позитивний вплив на збільшення доходу від реалізації продукції підприємства.

На нашу думку на даному етапі необхідно здійснити аналіз показників рентабельності продукції та рентабельності виробництва, оскільки саме дохід від реалізації виробленої продукції є основним джерелом отримання грошових коштів підприємством.

Аналіз рентабельності продукції здійснюють підставі даних форми №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)», за допомогою табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Формування та динаміка рентабельності продукції*

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Відхилення	
			абс.	%
1. Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн	189207	251006	61799	32,7
2. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн	150458	148078	-2380	-1,6
3. Валовий прибуток (збиток), тис. грн	38749	102928	64179	165,6
4. Прибуток від реалізації продукції, тис. грн	24866	85472	60606	343,7
5. Рентабельність продукції [як відношення валового прибутку до собівартості реалізованої продукції], %	25,8	67,2	41,4	160,5
6. Рентабельність продукції [як відношення валового прибутку до чистого доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг], %	20,5	39,7	19,2	93,7

*розраховано за даними форм фінансової та статистичної звітності підприємства та [10]

З таблиці 2.5 видно, що у звітному році рівень рентабельності продукції (як відношення валового прибутку до собівартості реалізованої продукції) суттєво збільшився на 41,4 % п., що означає, що на кожну гривню витрат у попередньому році підприємство отримувало 26 коп. (38749/150458) прибутку, та 67 коп. (102928/148078) – у звітному. Рентабельність продукції (як відношення валового прибутку до чистого доходу від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг) зросла на 19,2 % п.

Аналіз рентабельності виробництва здійснюють за даними форм №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за допомогою табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Аналіз рентабельності виробництва ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Абс. відхил.
1. Фінансовий результат до оподаткування, тис. грн.	форма №2 р.2290 (2295)	25130	96914	71784
2. Середня річна вартість основних засобів, тис. грн.	форма №1 р.1011	135716,5	152315,5	16599

Показники	Алгоритм розрахунку	Попередній рік	Звітний рік	Абс.від-хил.
3. Середня річна вартість оборотних активів, тис.грн.	форма№1 р.1195	232202	285609,5	53407,5
4. Загальна величина виробничих фондів підприємства, тис. грн.	р. 2 + р. 3	367918,5	437925	70006,5
5. Рентабельність виробництва, %	р.1: р.4·100%	6,83	22,13	15,3

*розраховано за даними форм фінансової та статистичної звітності підприємства та [10]

З таблиці 2.6 видно що в звітному році порівняно з попереднім рентабельність виробництва збільшилась на 15,3%п., що відбулось за рахунок збільшення прибутку до оподаткування на 71784 тис.грн., негативний вплив здійснило збільшення середньорічної вартості основних засобів на 16599 тис.грн., та середньорічної вартості оборотних активів на 53407,5 тис.грн. За допомогою використання прийому ланцюгових підстановок визначимо вплив кожного з чинників на зміну рентабельності виробництва:

– вплив зміни фінансового результату до оподаткування (прибутку):

$$\Delta R(\text{ФРп}) = 96914 / (135716,5 + 232202) * 100 - 25130 / (135716,5 + 232202) * 100 = \\ = 96914 / 367918,5 * 100 - 25130 / 367918,5 * 100 = 26,34 - 6,83 = 19,51\% \text{ п.}$$

збільшення прибутку до оподаткування на 71784 тис. грн. здійснило позитивний вплив та збільшило рентабельність виробництва на 19,51%п.;

– вплив зміни середньої річної вартості основних засобів:

$$\Delta R(\text{ОЗ}) = 96914 / (152315,5 + 232202) * 100 - 96914 / (135716,5 + 232202) * 100 = \\ = 96914 / 384517,5 * 100 - 96914 / 367918,5 * 100 = 25,2 - 26,34 = -1,14\% \text{ п.}$$

збільшення середньорічної вартості основних засобів на 16599 тис.грн. здійснило негативний вплив та зменшило рентабельність виробництва на 1,14%п,

– вплив зміни середньої річної вартості оборотних активів:

$$\Delta R(\text{ОбА}) = 96914 / (152315,5 + 285609,5) * 100 - 96914 / (152315,5 + 232202) * 100 = \\ = 96914 / 437925 * 100 - 96914 / 384517,5 * 100 = 22,13 - 25,20 = -3,07\% \text{ п.}$$

збільшення середньорічної вартості оборотних активів на 53407,5 тис.грн. здійснило негативний вплив та зменшило рентабельність виробництва на 3,07 %п.

Заключний етап аналізу – формування висновків та пошук резервів збільшення доходів. На даному етапі узагальнюються результати попередніх етапів.

На основі виявлених закономірностей розробляються стратегічні та тактичні управлінські рішення: оптимізація асортименту, зміна цінової політики, вихід на нові ринки збуту тощо.

Для визначення основних напрямів пошуку резервів збільшення доходів підприємства, всі чинники впливу поділяють на дві великі групи: внутрішні та зовнішні.

Внутрішні чинники повністю залежать від якості менеджменту та організації роботи всередині підприємства, вони класифікуються на:

– виробничі – відображають забезпеченість підприємства ресурсами та ефективність їх використання (засоби і предмети праці, персонал, фінансовий капітал); в свою чергу, вони поділяються на: екстенсивні, які передбачають збільшення доходу за рахунок залучення додаткових ресурсів (наприклад, розширення посівних площ чи збільшення кількості працівників) та інтенсивні – орієнтовані на зростання доходу завдяки якісному покращенню процесів (підвищення продуктивності праці, впровадження новітніх технологій, економія матеріалів);

– позавиробничі – пов'язані з комерційною діяльністю, логістикою, ефективністю роботи відділу збуту та маркетинговою політикою.

Зовнішні чинники формуються поза межами підприємства. До них належать природно-кліматичні умови, державна політика у сфері регулювання цін і тарифів, податкові ставки, рівень банківських відсотків за кредитами тощо. Ці фактори не піддаються контролю з боку підприємства, проте суттєво впливають на кінцеву величину його доходу.

Для ТОВ «ДРУЖБА СВК», як підприємства аграрного сектору, межа між цими чинниками є дуже відчутною. Якщо на зовнішні природно-кліматичні умови товариство вплинути не може, то мобілізація внутрішніх інтенсивних чинників через впровадження нових технологій точного землеробства та є головним реальним важелем для стабільного збільшення доходів. В умовах господарювання ТОВ «ДРУЖБА СВК» всі зазначені чинники перебувають у системному

взаємозв'язку та діють комплексно, що вимагає від бухгалтерії ТОВ «ДРУЖБА СВК» постійного моніторингу їх впливу для максимізації грошових надходжень.

Здійснений аналіз доходів операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» показав, що доходи ТОВ «ДРУЖБА СВК» впродовж двох років формувались переважно за рахунок доходів від операційної діяльності, величина яких збільшилась завдяки росту чистого доходу від реалізації продукції на 61799 тис.грн. та інших операційних доходів на 11549 тис.грн., рівень показників рентабельності суттєво збільшився: рентабельності продукції на 41,4 %п., рентабельності виробництва – на 15,3%п. Це свідчить, що в досліджуваному періоді підприємство успішно реалізувало стратегію максимізації прибутку та частково лідерства за якістю (через зростання обсягів виробництва в натуральному виразі на 22,1% та оптимізацію витрат), що дозволило суттєво підвищити віддачу від кожної гривні реалізованої продукції.

3. СТАН БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ОБЛІКУ ДОХОДІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТОВ «ДРУЖБА СВК»

3.1. Характеристика організації обліку на підприємстві

Бухгалтерський облік на ТОВ «ДРУЖБА СВК» регламентується законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку, наказом керівника «Про облікову політику підприємства», в якому відображено особливості організації бухгалтерського обліку ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві забезпечує повне, безперервне та достовірне відображення всіх господарських операцій, які здійснюються в процесі господарської діяльності підприємства. Основною метою бухгалтерського обліку є формування достовірної інформації про фінансовий стан підприємства, результати його діяльності та рух грошових коштів.

Основними завданнями бухгалтерського обліку на ТОВ «ДРУЖБА СВК» є:

- забезпечення повного та своєчасного відображення господарських операцій у системі бухгалтерського обліку;
- контроль за збереженням майна підприємства та раціональним використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів;
- формування достовірної інформації про фінансово-господарську діяльність підприємства;
- забезпечення керівництва підприємства необхідною інформацією для прийняття управлінських рішень;
- складання та подання фінансової, статистичної та податкової звітності у встановлені строки.

У ТОВ «ДРУЖБА СВК» метою організації бухгалтерського обліку є дотримання єдиної методики відображення господарських операцій та забезпечення своєчасного надання достовірної інформації користувачам фінансової звітності відповідно до вимог діючого законодавства.

Функції з ведення бухгалтерського обліку та формування звітності ТОВ

«ДРУЖБА СВК» здійснюються бухгалтерією. На підприємстві впроваджена централізована форма організації обліку, яка передбачає пряме підпорядкування всіх працівників підрозділу головному бухгалтеру товариства, що забезпечує чітку вертикаль управління та консолідацію облікової інформації (рис. 3.1).

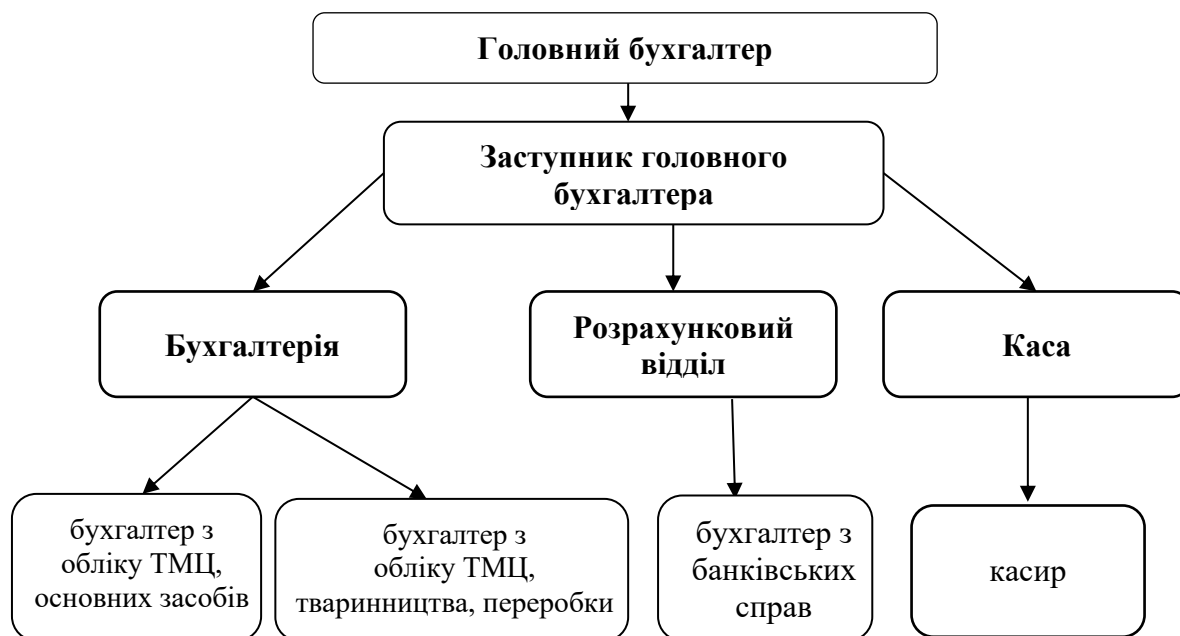

Рис. 3.1 – Схематичне відображення структури бухгалтерії на ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

*складено за даними наказу про облікову політику

Організаційна структура облікового апарату ТОВ «ДРУЖБА СВК» базується на засадах раціонального розподілу праці, чіткого планування робочого часу та системного розмежування повноважень між працівниками, що забезпечується впровадженням деталізованих посадових інструкцій. Ця внутрішня документація сформована у відповідності до затвердженого штатного розпису, а також з дотриманням нормативно-правових вимог чинного трудового й облікового законодавства України. Склад бухгалтерії та зміст службових обов’язків бухгалтерів ТОВ «ДРУЖБА СВК» наведений в табл. 3.1.

Таблиця 3.1 – Склад бухгалтерії та зміст службових обов’язків бухгалтерів ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Посада	Короткий зміст службових обов’язків
Головний бухгалтер	Загальне керування обліком та звітністю. Організовує контроль та ревізію. Перевіряє та підписує первинну та річну бухгалтерську документацію. Облік розрахунків з постачальниками послуг. Облік валютних операцій та розрахунків по податкам та платежам.

Посада	Короткий зміст службових обов'язків
Заступник головного бухгалтера	Здійснює контроль за роботою з ведення бухгалтерського обліку зобов'язань і господарських операцій (реалізація послуг, розрахунків з постачальниками та замовниками за надані послуги, рух грошових коштів на валютних і гривневих рахунках). Веде оперативний облік надходжень і платежів грошових коштів, здійснювати обов'язковий продаж частини валютної виручки, розміщує вільні грошові кошти на банківських депозитних внесках, складає щомісячні оперативні дані про рух грошових коштів за транзитним і поточними рахунками підприємства. Бере участь у розробці та здійсненні заходів, спрямованих на дотримання фінансової дисципліни та раціональне використання ресурсів.
Бухгалтер з обліку активів, дебіторської заборгованості та грошових коштів	Веде облік матеріалів на підприємстві. Складає оборотні відомості за матеріальними рахунками 20,26 та ін. Веде облік за рахунками 10, 11, 12,13, 15, 22. Нараховує амортизацію нематеріальних активів. Веде облік розрахунків з покупцями. Веде облік за рахунками 361, 362. Веде облік матеріалів за субрахунками рахунку 20 та виробництва за рахунками 23, 25, 26 . Веде облік грошових коштів за рахунками 301,311,333.
Бухгалтер з обліку заробітної плати	Здійснює прийом, аналіз і контроль табелів обліку робочого часу і готує їх до лічильної обробки. Приймає і контролює правильність оформлення листків про тимчасову непрацездатність, довідок з догляду за хворими та інших документів, що підтверджують право на відсутність працівника на роботі, готує їх до лічильної обробки, а також для складання встановленої бухгалтерської звітності. Здійснює нарахування заробітних плат працівникам підприємства, здійснює контроль за витрачанням фонду оплати праці. Здійснює реєстрацію бухгалтерських проводок та їх рознесення.
Бухгалтер з обліку розрахунків в банку	Виконує роботу по веденню бухгалтерського обліку по залученню внесків грошових коштів фізичних і юридичних осіб, щодо розміщення залучених коштів від свого імені і за свій рахунок, по відкриттю і веденню банківських рахунків фізичних та юридичних осіб, по здійсненню розрахунків за дорученням фізичних і юридичних осіб.
Касир	Здійснює операції, пов'язані з прийманням та видаванням готівкових грошових коштів через касу підприємства, зберігає всі прийняті цінності. Одержує в установах банку готівку, здійснює записи в касовій книзі операцій одержання і видавання готівки за кожним прибутковим касовим ордером і видатковим документом в день їх надходження або видавання. Підписує прибуткові касові ордери та видаткові документи відразу після одержання або видавання по них готівки, а на доданих до них документах ставить штамп «Сплачено».

*складено за даними наказу про облікову політику підприємства

Інформаційна система бухгалтерського обліку на підприємстві функціонує за автоматизованою формою (рис. 3.2), платформою для ведення обліку є програма BAS. Завдяки її функціональним можливостям здійснюється поточна багатоаспектна обробка масивів інформації: кожна господарська операція одночас-

но відображається на рахунках синтетичного обліку, в аналітичних розрізах, а також у реєстрах податкового та складського (кількісного) обліку. По завершенню звітного періоду за допомогою програмних засобів формується та виводиться на друк реєстр облікових даних (машинограми, оборотно-сальдові відомості). Достовірність залишків на складах підтверджується шляхом звірки даних оборотних відомостей за рухом ТМЦ із фактичними даними, що засвідчується підписами матеріально відповідальних осіб.

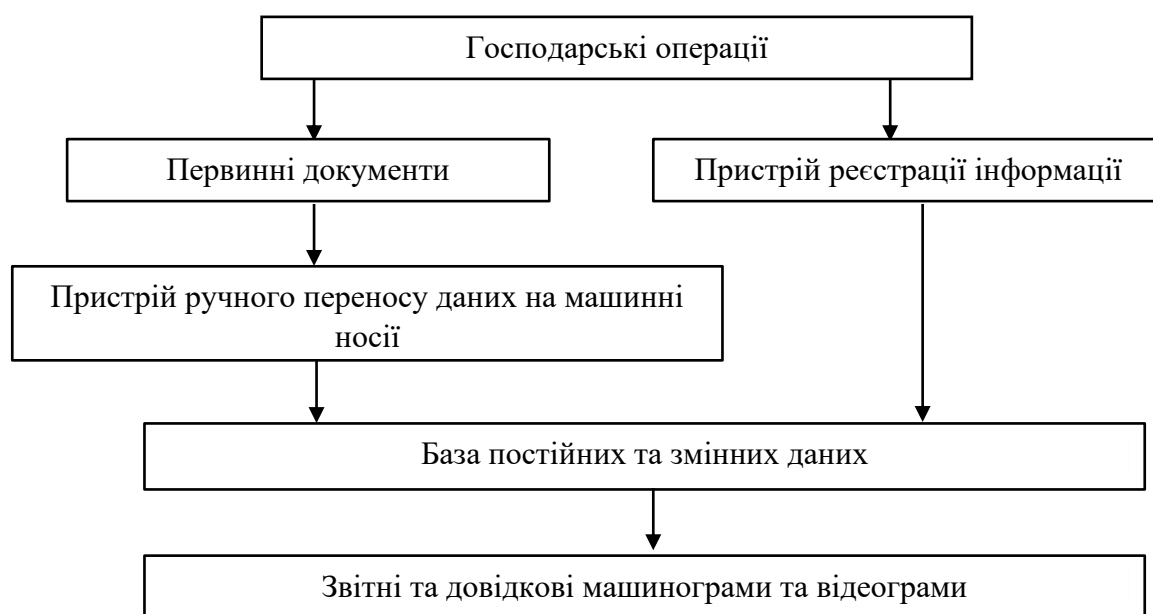

Рис. 3.2 – Схема автоматизованої форми ведення бухгалтерського обліку, яка використовується на ТОВ «ДРУЖБА СВК»
* розроблено на підставі даних бухгалтерії та Наказу про облікову політику ТОВ «ДРУЖБА СВК»

Паралельно з базовою обліковою системою BAS, інформаційне середовище бухгалтерської служби охоплює прикладні програми пакета Microsoft Office:

- MS Word є інструментом для роботи з розпорядчою та текстовою документацією, підготовки аналітичних звітів, а також взаємодії з контрагентами та державними установами у документарній формі;

- MS Excel використовується для виконання позасистемних розрахунків, групування техніко-економічних показників та побудови табличних моделей у довільній формі, що робить його універсальним засобом аналітичної підтримки

для всіх ланок управління.

Головним внутрішнім документом, що визначає засади та регулює організацію облікового процесу ТОВ «ДРУЖБА СВК» є Наказ про облікову політику, в якому наведено методичні підходи до визнання та оцінки доходів відповідно до національних стандартів, а також детально регламентовано специфіку акумулювання та розподілу витрат сільськогосподарської діяльності, що забезпечує формування об'єктивного фінансового результату діяльності підприємства:

Для ведення бухгалтерського обліку на ТОВ «ДРУЖБА СВК» використовується План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій №291 (зі змінами та доповненнями). Всі господарські операції відображаються у відповідних бухгалтерських рахунках на підставі первинних документів.

Організація системи складання звітності ТОВ «ДРУЖБА СВК» забезпечує своєчасне формування та подання повного комплексу фінансових, податкових і статистичних звітів згідно з правовими вимогами чинного законодавства. Складання форм звітності здійснюється за безпосередніми даними синтетичного та аналітичного обліку підприємства з обов'язковим дотриманням термінів та умов подання. Фінансова звітність товариства формується відповідно до вимог Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а також критеріям НП(С)БО та складається із наступних форм:

- форма №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)»;
- форма №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)»;
- форма №3 «Звіт про рух грошових коштів»;
- форма №4 «Звіт про власний капітал»;
- форма №5 «Примітки до річної фінансової звітності».

Фінансова звітність складається щоквартально та за підсумками року. Квартальна фінансова звітність подається не пізніше 25 числа місяця, що настає за звітним кварталом, а річна фінансова звітність подається до 28 лютого наступного року. Подання фінансової звітності здійснюється в електронній формі через систему електронної звітності до органів Державної податкової служби та органів статистики.

3.2. Облік доходів операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»

На ТОВ «ДРУЖБА СВК» організація бухгалтерського обліку доходів операційної діяльності здійснюється відповідно до вимог національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, зокрема НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та НП(С)БО 15 «Дохід», якими визначено методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи. За їх вимогами на підприємстві сформована облікова політика в частині обліку доходів операційної діяльності:

- критерії та момент визнання доходів: доходи визнаються за методом нарахування (у момент переходу контролю та ризиків до покупця);
- класифікація доходів за видами діяльності: закріплено перелік видів діяльності підприємства (операційна, інша операційна, фінансова, інвестиційна) та субрахунків для їх обліку (701, 702, 703, 711, 713 тощо);
- специфіка оцінки доходів: порядок визначення справедливої вартості отриманих або підлягаючих отриманню активів (особливо для безкоштовно отриманих запасів чи оприбуткування лишків при інвентаризації);
- порядок обліку та списання дебіторської заборгованості: метод розрахунку резерву сумнівних боргів та критерії визнання заборгованості безнадійною;
- специфіка оцінки сільськогосподарської продукції: вказівка, за якою вартістю оцінюється готова продукція при первісному визнанні (за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу, або за виробничою собівартістю відповідно до НП(С)БО 30);
- методика розподілу та закриття рахунків: порядок списання доходів і витрат наприкінці звітного періоду (місяця чи року) на рахунок 79 «Фінансові результати» для визначення чистого прибутку (збитку);
- повноваження щодо підписання документів та документообігу: затвердження переліку осіб, які мають право підписувати первинні документи з реалізації (видаткові накладні, акти), та графіку їх обробки в бухгалтерії.

Впродовж 2023-2024 рр. ТОВ «ДРУЖБА СВК» отримало доходи як від основної операційної так й іншої операційної діяльності.

Для обліку доходів операційної діяльності на ТОВ «ДРУЖБА СВК» використовуються рахунки 70 «Доходи від реалізації» та 71 «Інший операційний дохід».

В обліку ТОВ «ДРУЖБА СВК» дохід від реалізації продукції визнається за методом нарахування – в момент відвантаження продукції та переходу ризиків до покупця.

Для оформлення операцій з обліку доходу від реалізації продукції використовується первинні документи залежно від каналу збуту продукції (внутрішній ринок або самовивіз) та виду продукції (рослинництво або тваринництво):

- видаткова накладна – документ, який підтверджує факт передачі права власності на продукцію покупцеві.

- товарно-транспортна накладна складається при перевезенні продукції автомобільним транспортом та підтверджує факт її переміщення та передачі логістичній компанії або покупцеві;

- акт наданих послуг (виконаних робіт) використовується у випадку, якщо підприємство отримує дохід не від продажу безпосередньо продукції, а від операційної діяльності;

- приймальний акт (або товарно-транспортна накладна на приймання продукції) та реєстри накладних оформлюються при здачі зерна чи насіння на елеватор, оскільки остаточна вага та якість (вологість, засміченість) визначаються на елеваторі, дохід часто коригується на основі цих документів;

- податкова накладна підтверджує нарахування податкових зобов'язань з ПДВ, які вираховуються із загального доходу для отримання чистого доходу.

Для обліку інформації про доходи від реалізації товарів, робіт і послуг, а також про суму знижок, наданих замовникам, та про інші вирахування з доходу у бухгалтерії ТОВ «ДРУЖБА СВК» використовується субрахунок 701 «Дохід від реалізації готової продукції».

При відвантаженні продукції, вона зважується на вагах, виписується товарно-транспортна накладна у кількох примірниках (для водія, матеріально відпо-

відальної особи, покупця та бухгалтерії). На основі товарно-транспортної накладної та договору з покупцем виписується видаткова накладна, на дату якої бухгалтер робить проводку з визнання доходу за субрахунком 701. Далі бухгалтер на основі видаткової накладної (або передоплати) створює та реєструє в ЄРПН податкову накладну, відображаючи суму ПДВ.

Кореспонденцію рахунків з обліку доходів від реалізації на ТОВ «ДРУЖБА СВК» наведено у таблиці 3.2.

Таблиця 3.2 – Кореспонденція рахунків з обліку доходів від реалізації ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Зміст операції	Первинний документ	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
Реалізація готової продукції (рослинництво)				
1. Відображено дохід (виручку) від реалізації партії зерна покупцеві (разом із ПДВ)	Видаткова накладна, товарно-транспортна накладна	361	701	57000
2. Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ	Податкова накладна	701	641/ПДВ	7000
3. Списано виробничу собівартість реалізованого зерна	Акт списання, накладна-вимога на відпуск	901	27	38000
Реалізація готової продукції – отримання попередньої оплати				
1. Зараховано на поточний рахунок грошові кошти від покупця як аванс під майбутню поставку соняшнику	Виписка банку	311	681	22800
2. Нараховано податкові зобов'язання з ПДВ за правилом «першої події»	Податкова накладна	643	641/ПДВ	2800
Надання послуг власною технікою				
1. Нараховано дохід від надання послуг сторонньому фермерському господарству з обмолоту культур комбайном ТОВ «ДРУЖБА СВК»	Акт наданих послуг (виконаних робіт)	361	703	4800
2. Нараховано ПДВ на послуги	Податкова накладна	703	641/ПДВ	800
3. Списано витрати, пов'язані з наданням послуг (паливо, зарплата комбайнера, амортизація)	Накопичувальна відомість витрат	903	23	2700
Визначення фінансового результату				
1. Списано чистий дохід від реалізації зерна на фінансові результати	Бухгалтерська довідка-розрахунок	701	791	50000
2. Списано чистий дохід від надання послуг на фінансові результати	Бухгалтерська довідка-розрахунок	703	791	4000

Зміст операції	Первинний документ	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
3. Списано собівартість реалізованої продукції на зменшення фінансового результату	Бухгалтерська довідка-розрахунок	791	901	38000
4. Списано собівартість наданих послуг на зменшення фінансового результату	Бухгалтерська довідка-розрахунок	791	903	2700

*складено за даними первинних документів підприємства

Дані з первинних документів автоматично групуються в електронних журналах-ордерах (або відомостях) за рахунками 70 «Доходи від реалізації», 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» в програмі BAS та переносяться у форму № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

Інші доходи від операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» у звітному періоді, крім доходу (виручки) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) обліковуються на рахунку 71 «Інший операційний дохід». Усі доходи визнаються за принципом нарахування (у момент виникнення, незалежно від дати отримання грошей) та відображаються по кредиту цього рахунку.

Документальне оформлення доходів від іншої операційної діяльності на ТОВ «ДРУЖБА СВК» має свою специфіку, оскільки ці операції не є регулярними й вимагають особливого контролю з боку бухгалтерії. Усі процедури виконуються в електронному вигляді за допомогою програми BAS, а паперові оригінали первинних документів є підтвердженням правильності нарахування доходу.

Основні напрями отримання доходів від іншої операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК», що формують рахунок 71 «Інший операційний дохід» за відповідним субрахунками:

1. Реалізація надлишків виробничих запасів (субрахунок 712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів»). Реалізація ТОВ «ДРУЖБА СВК» стороннім особам або фермерам надлишків пально-мастильних матеріалів, мінеральних добрив, залишків насіння чи запчастин оформлюється за допомогою документів:

– договір купівлі-продажу (поставки: визначає ціну, обсяг та умови передачі матеріалів;

– накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) (ф. № М-11): виписується у двох примірниках для матеріально відповідальної особи (завідувача складу) як підстава для фізичного відпуску активів;

– видаткова накладна: оформлюється бухгалтером у програмі BAS в момент передачі запасів покупцеві, є головним документом для відображення доходу за кредитом рахунку 712 «Дохід від реалізації інших оборотних активів»;

– товарно-транспортна накладна: обов'язково виписується, якщо цінності вивозяться автомобільним транспортом.

2. Доходи від операційної оренди (субрахунок 713 «Дохід від операційної оренди активів»). Здавання в оренду вільних площі (складів, токів) або надання техніки у міжсезоння оформлюється за допомогою таких документів:

– договір оренди: регулює терміни, вартість та порядок розрахунків;

– акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів: фіксує момент передачі об'єкта в користування орендарю;

– акт наданих послуг (орендної плати): складається бухгалтером ТОВ «ДРУЖБА СВК» щомісячно, та є підставою для визнання в обліку доходу.

3. Отримані санкції та претензії (субрахунок 715 «Штрафи, пені, неустойки»). При невчасному розрахунку покупцями з ТОВ «ДРУЖБА СВК» нараховує неустойку з оформленням наступних документів:

– претензія з доданими розрахунками: направляється юристом або бухгалтером на адресу порушника.

– лист-відповідь про визнання претензії або рішення суду: офіційний документ, що підтверджує право на дохід;

– виписка банку: підтверджує фактичне зарахування коштів, на основі якого визнається дохід за кредитом рахунку 715 «Штрафи, пені, неустойки» (особливо за відсутності попереднього визнання претензії).

4. Оприбуткування лишків за результатами інвентаризації (субрахунок 719 «Інші доходи від операційної діяльності»). Якщо під час інвентаризації на токах чи складах ТОВ «ДРУЖБА СВК» виявлені лишки, інвентаризаційна комісія підраховує фактичну наявність цінностей і складає інвентаризаційний опис та

порівняльну відомість, де фіксує надлишок, також складається Протокол засідання інвентаризаційної комісії, який підписують усі члени комісії та затверджує директор ТОВ «ДРУЖБА СВК» та в якому зазначається рішення про оприбуткування. Комісія або бухгалтер складає акт оцінки матеріальних цінностей, для визначення справедливої вартості лишків. На підставі затвердженого протоколу та акту оцінки в програмі BAS створюється електронний документ «Оприбуткування товарів», та автоматична проводка: Д-т 201, 203, 27 К-т 719.

Кореспонденцію рахунків з обліку доходів іншої операційної діяльності на ТОВ «ДРУЖБА СВК» наведено у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Кореспонденція рахунків з обліку доходів іншої операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК»*

Зміст операції	Первинний документ	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
Реалізація виробничих запасів				
1. Нараховано дохід від реалізації інших оборотних активів	Договір, накладна-вимога	361	712	12000
2. Відображено зобов'язання з ПДВ	Податкова накладна	712	641/ПДВ	2000
3. Списано собівартість реалізованих матеріалів	Акт списання, накладна	943	201	7500
Операційна оренда активів				
1. Нараховано дохід від надання майна в операційну оренду	Акт наданих послуг (оренди)	685	713	6000
2. Нараховано ПДВ на суму орендної плати	Податкова накладна	713	641/ПДВ	1000
Штрафи, пені, неустойки				
1. Визнано боржником (або присуджено судом) штраф за порушення умов господарського договору	Претензія, рішення суду	631, 685	715	4500
Відшкодування збитків та цільове фінансування				
1. Визнано дохід від відшкодування винною особою нестачі цінностей	Акт інвентаризації, рішення суду	375	716	1200
Безоплатно отримані активи та списання заборгованості				
1. Списано кредиторську заборгованість, щодо якої минув строк позовної давності	Акт інвентаризації розрахунків	631, 685	717	8900
2. Оприбутковано надлишки матеріалів, виявлені під час інвентаризації	Протокол інвентаризаційної комісії	201, 203	719	2100

Зміст операції	Первинний документ	Кореспонденція рахунків		Сума, грн.
		Дебет	Кредит	
Закриття періоду (фінансовий результат)				
1. Списано інший операційний дохід на фінансові результати в кінці періоду	Бухгалтерська довідка-розрахунок	71	791	52100

*складено за даними первинних документів підприємства

Дані з первинних документів автоматично групуються в електронних журналах-ордерах (або відомостях) за рахунком 71 «Доходи від реалізації» в програмі BAS, та переносяться у форму № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

Результати бухгалтерського обліку доходів ТОВ «ДРУЖБА СВК» відображаються у формі №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та розділі V «Доходи та витрати» форми №5 «Примітки до фінансової звітності».

Форми фінансової звітності ТОВ «ДРУЖБА СВК» складаються на основі Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності, затв. наказом Міністерства фінансів України № 433 від 28.03.2013 р. (зі змінами та доповненнями).

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

В даній кваліфікаційній роботі були розглянуті питання обліку та аналізу доходів операційної діяльності на прикладі ТОВ «ДРУЖБА СВК».

В першому розділі кваліфікаційної роботи були розглянуті питання економічної сутності обліку доходів операційної діяльності підприємства: поняття доходів, наведено визначення поняття «дохід» в за науковим підходом, наведена класифікація доходів за різними ознаками, нормативно-правова база та завдання обліку доходів операційної діяльності, їх документальне оформлення та відображення доходів операційної діяльності на рахунках бухгалтерського обліку та у формах фінансової звітності.

В другому розділі роботи наведено техніко-економічну характеристику ТОВ «ДРУЖБА СВК», здійснено аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності та аналіз доходів операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за два роки. За результатами аналізу основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» зроблено висновок про стійку динаміку покращення показників результативності діяльності товариства протягом досліджуваного періоду.

Також у розділі наведені етапи здійснення аналізу доходів операційної діяльності: загальна оцінка доходів, які підприємство здійснює в процесі діяльності; аналіз складу, динаміки та структури доходів іншої операційної діяльності; факторний аналіз та оцінка впливу ринкових чинників та формування висновків та пошук резервів. Проведений аналіз доходів операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» за два роки за розглянутими етапами.

Здійснений аналіз доходів операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» показав, що доходи ТОВ «ДРУЖБА СВК» впродовж двох років формувались переважно за рахунок доходів від операційної діяльності, величина яких збільшилась завдяки росту чистого доходу від реалізації продукції на 61799 тис.грн. та інших операційних доходів на 11549 тис.грн., рівень показників рентабельності суттєво збільшився: рентабельності продукції на 41,4 %п., рентабельності виробництва – на 15,3%п. Це свідчить, що в досліджуваному періоді підприємство

успішно реалізувало стратегію максимізації прибутку та частково лідерства за якістю (через зростання обсягів виробництва в натуральному виразі на 22,1% та оптимізацію витрат), що дозволило суттєво підвищити віддачу від кожної гривні реалізованої продукції.

Також у розділі розглянуто чинники впливу збільшення доходів підприємства, які поділяють на дві групи: внутрішні (повністю залежать від якості менеджменту та організації роботи всередині підприємства) та зовнішні (формується поза межами підприємства). ТОВ «ДРУЖБА СВК» функціонує в аграрному секторі, тому при аналізі доходів необхідно враховувати також чинник сезонності (оскільки основна частина доходу від рослинництва надходить у третьому-четвертому кварталах) та залежність цін від світової кон'юнктури на сільськогосподарську продукцію. Також у ТОВ «ДРУЖБА СВК» комерційні чинники мають вирішальне значення, оскільки ціни на сільськогосподарську продукцію (зерно, соняшник тощо) є дуже мінливими, від компетенції відділу збуту щодо укладання вигідних договорів прямо визначає прибутковість підприємства.

В третьому розділі розглянуто стан бухгалтерського обліку та обліку доходів операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК». Бухгалтерський облік на ТОВ «ДРУЖБА СВК» організований відповідно до чинного законодавства – Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» та національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку. Облік доходів операційної діяльності у ТОВ «ДРУЖБА СВК» ведеться відповідно до норм НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» та НП(С)БО 15 «Дохід». Доходи визнаються за методом нарахування – у момент відвантаження продукції та переходу контролю до покупця, незалежно від часу надходження грошових коштів. Внутрішнім документом, що регулює облік доходів операційної діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК» є Наказ про облікову політику підприємства. Первинний облік забезпечений необхідною документацією: договорами купівлі-продажу та оренди, видатковими накладними, товарно-транспортними накладними та актами наданих послуг (виконаних робіт), бухгалтерськими довідками тощо. Синтетичний облік ведеться на пасивних рахунках 70 «Доходи від реалізації» та 71 «Інший

операційний дохід» у розрізі субрахунків. Рахунки 70 «Доходи від реалізації» та 71 «Інший операційний дохід» наприкінці звітної періоду закриваються на субрахунок 791 «Результат операційної діяльності» для визначення фінансового результату. Дані обліку коректно узагальнюються у відповідних машинограмах та трансформуються та у першій розділ форми № 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та більш детально наводяться за іншою операційною діяльністю у розділі V «Доходи та витрати» форми №5 «Примітки до фінансової звітності».

За результатами проведених досліджень, можна запропонувати наступні заходи щодо удосконалення бухгалтерського обліку та аналізу доходів операційної діяльності підприємства:

– впровадження субрахунків другого порядку – підприємство є виробником агропромислової продукції тому доцільно поглибити аналітику рахунку 701 «Дохід від реалізації готової продукції» через відкриття субрахунків: 7011 «Доходи від рослинництва» (із деталізацією за культурами: пшениця, кукурудза, соняшник) та 7012 «Доходи від тваринництва», що дозволить оперативно оцінювати рентабельність окремих галузей;

– удосконалити Наказ про облікову політику – чітко регламентувати внутрішній порядок та критерії визначення справедливої вартості сільськогосподарської продукції при її первісному оприбуткуванні (відповідно до НП(С)БО 30 «Біологічні активи»), оскільки це безпосередньо впливає на точність формування доходу операційної діяльності;

– посилити внутрішній контроль дебіторської заборгованості, шляхом автоматизації в програмі BAS формування щотижневих звітів за строками непогашеної заборгованості покупців (створити реєстри дебіторської заборгованості), що попередить перетворення поточних боргів контрагентів на безнадійні та мінімізує витрати на формування резерву сумнівних боргів;

– регулярно здійснювати аналіз доходів операційної діяльності підприємства за розглянутими етапами для пошуку резервів збільшення доходів та за результатами виявлених закономірностей розробляти стратегічні та тактичні

управлінські рішення: оптимізація асортименту, зміна цінової політики, вихід на нові ринки збуту тощо;

– впровадити оперативний маржинальний аналіз у практику: ввести методику аналізу CVP (Cost-Volume-Profit – «Витрати-Обсяг-Прибуток») – визначення «точки беззбитковості» для кожної культури дозволить керівництву ТОВ «ДРУЖБА СВК» гнучко реагувати на цінові коливання на зерновому ринку України та оптимізувати структуру продажу.

Ефективне управління грошовими потоками неможливе без формування якісної та оперативної інформаційної бази. Це вимагає постійного вдосконалення системи бухгалтерського обліку, зокрема впровадження сучасних автоматизованих рішень на базі програмних комплексів (програми BAS), які дозволяють деталізувати аналітику доходів за окремими товарними групами, центрами відповідальності та каналами збуту ТОВ «ДРУЖБА СВК».

Впровадження запропонованих заходів призведе до покращення обліку доходів операційної діяльності та результатів діяльності ТОВ «ДРУЖБА СВК».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України № 996-ХІV від 16.07.1999 р. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 4.02.2026 р.)

2. Податковий кодекс України № 2755-VI від 02.12.2010 р. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 4.02.2026 р.)

3. Загальні вимоги до фінансової звітності: національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 1, затв. наказом Міністерством фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 4.02.2026 р.)

4. Дохід: національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 15, затв. наказом Міністерством фінансів України № 290 від 29.11.1999 р. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 4.02.2026 р.)

5. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затв. наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1557-11#Text> (дата звернення: 14.02.2026 р.)

6. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань, затв. наказом Міністерства фінансів України № 879 від 02.09.2014 р. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text> (дата звернення: 7.03.2026 р.)

7. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затв. наказом Міністерства фінансів України № 291 від 30.11.1999 р. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99#Text> (дата звернення: 14.02.2026 р.)

8. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності, затв. наказом Міністерства фінансів України № 433 від 28.03.2013 р. (зі змінами

та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0433201-13#Text> (дата звернення: 8.03.2026 р.)

9. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку, затверджене приказом Міністерства фінансів України №88 від 24.05.95 р. (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95#Text> (дата звернення: 20.02.2026 р.)

10. Антонюк О.П., Ступницька Т.М., Купріна Н.М. Економічний аналіз: практикум: навч. посіб. 3-тє вид., Львів: Магнолія 2006, 2015. 326 с.

11. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік: підручник для студентів спец. «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / за ред. проф. Ф.Ф. Бутиця. 7-е вид., доп. і перероб. Житомир: ПП «Рута», 2016. 832 с.

12. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік: підручник. 3-тє вид., перероб. і доп. Київ: Центр учбової літератури, 2011. 670 с.

13. Мельник В.М. Основи економічного аналізу: Короткий теоретико-методологічний курс. Навчальний посібник. Х.: «Кондор», 2003. 128 с.

14. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посібник. 3-тє вид., випр. і доп. К.: Знання, 2007. 668 с.

15. Сопко В. Бухгалтерський облік : навч. посібн. для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищ. навч. закл. Тернопіль: Астон, 2012. 496 с

16. Сук Л. К., Сук П. Л. Фінансовий облік: навч. посіб. Київ: Університет «Україна», 2019. 529 с.

17. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підруч. Київ: Алерта, 2013. 982 с.

18. Фінансовий облік : конспект лекцій / М. Ю. Абрамчук, Ю. Г. Гуменна, І. В. Тютюнник, П. М. Рубанов. Суми: Сумський державний університет, 2018. 395 с.

19. Фінансовий облік: підручник: у 2 ч. / Бондар М.І. та ін. Держ. вищ. навч. закл. «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана». К.: КНЕУ, 2012. Ч. 1. 2012. 553 с.

20. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О., Тютюнник Ю. М. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. 290 с.

21. Волошина О. А., Кордзаія І. А., Даценко С. М., Ульченко А. М. Методичні підходи до аналізу доходів підприємства та факторів їх формування // Ефективна економіка. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2019/49.pdf (дата звернення: 15.03.2026 р.)
22. Камінська Т.Г. Взаємозв'язок доходів і витрат як категорій оціночних характеристик руху капіталу в обліку // Науковий вісник НУБіП України: зб. наук. праць. К.: Вид-во НУБіП України, 2010. Вип. 154. 9.
23. Нашкерська М.М. Напрями проведення аналізу доходів і витрат бюджетної установи // Облік і фінанси 2019. № 1 (83) С. 92-98. <https://afj.org.ua/storage/pdf/639-napryami-provedennya-analizu-dohodiv-i-vitrat-byudzhetnoi-ustanovi.pdf> (дата звернення: 15.03.2026 р.)
24. Павелко О. В. Теоретичний аспект дослідження сутності поняття «дохід» та особливості його класифікації // Наукові записки. Сер. Економіка. Фінансова система України. 2018. Ч. 1 (Вип. 10). С. 285–293.
25. Попович О.В., Діденко Н.Ю. Тлумачення економічної сутності категорії «дохід» // Економіка і суспільство. 2016. Вип. 7 С. 975-978
26. Стефанович Н., Костенко О. Підходи щодо сутності і класифікації доходів. URL: https://sophus.at.ua/publ/2014_04_17_18_kampodilsk/sekcija_2_2014_04_17_18/pid_khodi_shhodo_sutnosti_i_klasifikaciji_dokhodiv/
27. Шмиголь Н.М. Економічна суть доходів та доходності в системі управління підприємством // Держава та регіон: наук.-виробн. журнал. Сер. Економіка та підприємництво. Запоріжжя: Вид-во Класичного приватного університету. 2009. № 7. С. 221-225.
28. Облік доходів за видами діяльності підприємства. *I.factor* : [веб-сайт]. URL: <https://ua.ukr/journals/nibu/2019/december/issue-99/article-105875.html> (дата звернення 25.02.2026 р.)
29. Верховна Рада України: [Веб-сайт]. URL: <http://zakon.rada.gov.ua> (дата звернення: 4.02.2026 р.)
30. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: [Веб-сайт]. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 10.02.2026 р.)

Додаток А

Апробація результатів наукового дослідження кваліфікаційної роботи на науковому колоквіумі кафедри фінансів, обліку та аудиту «Дослідження сучасних аспектів та інструментів: фінансів, банкінгу, фінансового обліку, аналізу та аудиту в системі управління діяльністю суб'єктів національної економіки»

Витяг

з протоколу № 12

засідання кафедри фінансів, обліку та аудиту

від 23.04.2026р.

Голова засідання кафедри: в.о. завідувача кафедри фінансів, обліку та аудиту проф. Мельник Ю.М.

БУЛИ ПРИСУТНІМИ: професори: Іванченкова Л.В, Немченко В.В.; доценти: Антонюк О.П., Баранюк Х.О. (докторант), Васьковська К.О., Євтушевська О.О., Маркова Т.Д., Скляр Л.Б., Ступницька Т.М., Тарасова О.В.; старші викладачі та асистенти: Пчелянська Г.Б., Гребейникова Н.А.; ст. лаборант: Золотухіна С.А.

СЛУХАЛИ: в.о. завідувача кафедри фінансів, обліку та аудиту проф. Мельника Ю.М. про результати наукового колоквіуму: «Дослідження сучасних аспектів та інструментів: фінансів, банкінгу, фінансового обліку, аналізу та аудиту в системі управління діяльністю суб'єктів національної економіки», який проводився 17 квітня 2026 року в рамках наукової школи «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів» кафедри фінансів, обліку та аудиту Одеського національного технологічного університету.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити результати наукового колоквіуму «Дослідження сучасних аспектів та інструментів: фінансів, банкінгу, фінансового обліку, аналізу та аудиту в системі управління діяльністю суб'єктів національної економіки» з напряму наукової школи кафедри фінансів, обліку та аудиту «Забезпечення конкурентоспроможності та ефективності функціонування національної економіки та її суб'єктів», який проводився 17.04.2026 р.

2. Здобувачам вищої освіти СВО «Бакалавр» та СВО «Магістр» спеціальностей 071(D1) «Облік і оподаткування», ОПП «Облік і аудит» та 072 (D2) «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», ОПП «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», докторантам та аспірантам, які підготували доповіді на науковий колоквіум 17.04.2026р. в рамках дослідження за темами КРМ, КРБ та дисертацій, що виконуються відповідно до затверджених тем на підставі наказів ОНТУ, надати апробацію наукових досліджень, а саме:

2.50. Здобувачці СВО «Бакалавр», ННІЕУіБ ім. Г.Е. Вейнштейна спеціальності 071 «Облік і оподаткування», ОПП «Облік і аудит» Івлевій Д.А, тема доповіді: «АНАЛІЗ ДОХОДІВ ОПЕРАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: МЕТОДИКА ТА ПРАКТИЧНЕ ЗАСТОСУВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА», науковий керівник – к.е.н., доц. Ступницька Т.М.

В.о. завідувача кафедри фінансів,
обліку та аудиту, д.е.н., проф.

/ПІДПИСАНО/

Юрій МЕЛЬНИК

В.о. секретаря

/ПІДПИСАНО/

Світлана ЗОЛОТУХІНА